

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPiO.WP.4822.6.2016

Druk nr 1171
Warszawa, 8 grudnia 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,
przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

**- Sprawozdanie z funkcjonowania
ustawy o działalności pożytku
publicznego i o wolontariacie za lata
2014 i 2015.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

(-) Beata Szydło

**Departament Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**

**Sprawozdanie
z funkcjonowania ustawy
o działalności pożytku publicznego
i o wolontariacie
za lata 2014 i 2015**

Warszawa 2016

Spis treści

WSTĘP	4
METODOLOGIA BADANIA	6
Podstawa prawna.....	6
Narzędzie badawcze	7
Organizacja badania	8
Inne źródła danych	9
<i>Dane ze sprawozdań jednostek samorządu terytorialnego – Rb-28S</i>	9
WNIOSKI KLUCZOWE	12
NOWELIZACJE USTAWY Z DNIA 24 KWIECZNIA 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I WOLONTARIACIE	17
CHARAKTERYSTYKA III SEKTORA	24
Liczba organizacji	24
Zróźnicowanie regionalne organizacji pozarządowych	26
Pola działalności organizacji pozarządowych.....	28
Zasoby kadrowe w organizacjach pozarządowych	28
Źródła przychodów organizacji.....	29
WSPÓŁPRACA FINANSOWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI ORAZ INNYMI PODMIOTAMI DZIAŁAJĄCYMI W SFERZE POŻYTKU PUBLICZNEGO	30
Otwarty konkurs ofert	33
<i>Dobra praktyka – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w latach 2014 – 2015</i>	37
Inne tryby zlecenia zadań publicznych	39
Pozostałe formy współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego ..	42
Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych	47

WSPÓŁPRACA POZAFINANSOWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI ORAZ INNYMI PODMIOTAMI DZIAŁAJĄCYMI W SFERZE POŻYTKU PUBLICZNEGO	51
Program współpracy.....	51
<i>Dobra praktyka – Program współpracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na lata 2015 – 2017.....</i>	<i>53</i>
Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy)	54
Zespoły doradcze i inicjatywne	56
Gminne, Powiatowe, Wojewódzkie Rady Działalności Pożytku Publicznego	57
<i>Dobra praktyka – Rada Działalności Pożytku Publicznego.....</i>	<i>57</i>
Inicjatywa lokalna	59
Wolontariat w administracji publicznej	60
Inne formy pozafinansowej współpracy administracji samorządowej i organizacji pozarządowych.....	61
1% PODATKU NA RZECZ ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO.....	64
PODSUMOWANIE	73

Wstęp

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817; dalej UDPPiW), stanowi wymierny efekt wspólnych działań administracji publicznej i organizacji pozarządowych na rzecz instytucjonalizacji ich dotychczasowych kontaktów. Przewiduje ona szereg form współpracy organizacji pozarządowych i podmiotów zrównanych z administracją publiczną. Współpraca może mieć charakter finansowy, jak i niefinansowy, oraz odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Zgodnie z zasadą pomocniczości problemy powinny być rozwiązywane na możliwie najniższym, odpowiednim szczeblu społecznym. Zasada ta jest jednocześnie gwarancją partycypacji społecznej w procesie decydowania i współzarządzania.

Zgodnie z zasadą suwerenności administracja publiczna respektuje niezależność i odrębność wspólnot obywateli i organizacji społecznych, uznając ich prawo do niezależnego identyfikowania i rozwiązywania problemów społecznych. Kluczowe znaczenie dla realizacji tej zasady ma symetryczność praw i obowiązków stron współpracy.

Istotą zasady partnerstwa jest ścisła współpraca między administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi realizującymi wspólne cele na rzecz społeczeństwa. W myśl tej zasady, zakłada się istnienie efektu synergii, zgodnie z którym połączone działania są gwarancją osiągnięcia najlepszego rezultatu.

Zgodnie z zasadą efektywności środki publiczne powinny być wydawane w sposób racjonalny. Oznacza to świadome i celowe, oszczędne oraz planowe dysponowanie powierzonymi zasobami. Istotą niniejszej zasady jest wybór najefektywniejszej metody gospodarowania przy osiągnięciu rezultatów najwyższej jakości.

Zasada uczciwej konkurencji opiera się na założeniu, iż zarówno instytucje reprezentujące administrację publiczną, jak i organizacje pozarządowe mają równe szanse i takie same prawa w ubieganiu się o możliwość wykonania danego zadania publicznego. Konsekwentne kierowanie się niniejszą zasadą ułatwia wybór najlepszego realizatora. Zasada ta implikuje unikanie konfliktu interesów.

Należy pamiętać, że wspólne działania nie ograniczają się wyłącznie do kwestii finansowych. Ważne jest, aby dla obu stron istotne było propagowanie również współpracy pozafinansowej np. wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności, tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym czy też prowadzenia konsultacji aktów normatywnych. Pełne funkcjonowanie ustawy uwarunkowane jest także istnieniem i przekonaniem do kultury współpracy. Kultura współpracy to nie tylko dobra atmosfera podczas obustronnych kontaktów, ale również pozytywne nastawienie na drugiego człowieka, chęć osiągnięcia konsensusu podczas prowadzonych sporów.

Funkcjonowanie ustawy każdego roku analizowane jest na podstawie wyników badania pn. „Monitoring współpracy urzędów z sektorem pozarządowym”. Na podstawie zebranych danych co dwa lata opracowywane jest Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Stanowi ono źródło wiedzy nt. prowadzonej współpracy przez sektor publiczny i pozarządowy. Ponadto informacje zebrane w Sprawozdaniu umożliwiają wypracowywanie nowych koncepcji zmian w zakresie realizacji polityk publicznych. Dodatkowo informacje w nim zawarte pełnią funkcję edukacyjną – administracja publiczna i organizacje pozarządowe mogą zobaczyć, które elementy współpracy muszą zostać wzmocnione. Monitoring stanowi również podstawę dla wyciągnięcia wniosków w zakresie funkcjonowania UDPPiW, a także planowania zmian jej przepisów.

Metodologia badania

Podstawa prawna

Od 2005 r., Departament Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej DPP w MRPiPS) cyklicznie przygotowuje *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Prowadzenie systematycznego monitoringu współpracy administracji publicznej z sektorem pozarządowym jest podstawą dla wyciągnięcia wniosków na temat funkcjonowania ustawy.

Pierwsze sprawozdanie z funkcjonowania UDPPiW przedstawione zostało Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej w 2005 r. (art. 52 tej ustawy)¹.

Monitoring współpracy organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego znalazł swoje trwałe odzwierciedlenie w **przepisach UDPPiW**, w której uchwalono, iż „Rada Ministrów, na podstawie informacji uzyskanych od organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, przedstawia, co dwa lata Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej, sprawozdanie stosowania ustawy w terminie do dnia 30 listopada roku następującego po upływie okresu sprawozdawczego” (art. 50a).

Od 2010 r. sprawozdanie przedstawiane jest Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata. Niniejsze sprawozdanie będzie czwartym tego typu dokumentem.

Sprawozdanie obejmuje **lata 2014 i 2015** i prezentuje stan na dzień **31 grudnia 2015 r.**

Monitoring współpracy organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego dostarcza niezbędnych informacji dla tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym. Zebrane dane stanowią też ważny wkład m.in. do monitoringu wdrażania Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2014-2020 oraz budżetu zadaniowego, a także programowania dokumentów strategicznych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, w tym Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

Ponadto badanie jest również cennym źródłem wiedzy dla osób i instytucji zainteresowanych tematem współpracy administracji publicznej z III sektorem. *Sprawozdanie z funkcjonowania*

---

¹Zgodnie z art. 52 „Rada Ministrów przedstawi Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do dnia 30 czerwca 2005 r. sprawozdanie z działania ustawy za okres od dnia jej wejścia w życie do dnia 31 grudnia 2004 r.”.

ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wykorzystywane są m.in. przez uczelnie wyższe, urzędy rządowe, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, biblioteki oraz inne instytucje i osoby zainteresowane tematem, są także dostępne na stronie internetowej Departamentu www.pozytek.gov.pl².

Narzędzie badawcze

Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym, jest badaniem o charakterze sprawozdawczym. Kwestionariusz ankiety, przygotowany przez DPP, kierowany jest do wszystkich urzędów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.

Za pomocą kwestionariusza, w zakresie współpracy finansowej, zbierane są dane dotyczące między innymi zlecenia zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert oraz w innych trybach (liczba konkursów, liczba ofert, liczba podpisanych umów, liczba umów wieloletnich, wysokość przekazanych środków oraz wysokość środków z funduszy strukturalnych). Jednocześnie pytania ankietowe pozwalają zebrać informacje dotyczące liczby zerwanych lub unieważnionych umów, przyczyny ich unieważnienia oraz poznać sfery pożytku publicznego, w ramach których najczęściej zlecane są zadania publiczne. Sprawozdanie zawiera także dane pozwalające poznać plany finansowe urzędów na kolejny rok, jeśli chodzi o zlecenie zadań organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego.

Niniejszy dokument jest także cennym źródłem wiedzy na temat współpracy pozafinansowej – zawiera dane dotyczące udostępniania na szczególnych warunkach nieruchomości, funkcjonowania wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, konsultacji projektów aktów prawnych, wzajemnego informowania się o planowanych działaniach a także innych pozafinansowych form współpracy. Kwestionariusz zawiera też pytania o program współpracy z organizacjami pozarządowymi, wolontariat w administracji publicznej oraz bada poziom satysfakcji jednostek samorządu terytorialnego ze współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

---

² Departament Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego przygotowywał *Sprawozdania z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* za lata 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010-2011, 2012-2013.

Organizacja badania

Ankieta rozsyłana jest do blisko 3000 urzędów administracji publicznej (administracji rządowej: ministerstwa oraz urzędy wojewódzkie oraz administracji samorządowej: urzędy marszałkowskie, starostwa powiatowe, urzędy miast i urzędy gmin) z całej Polski. Urzędy zbierają dane ze wszystkich swoich departamentów, komórek, a także z jednostek im podległych i przez nie nadzorowanych. Po zebraniu wszystkich danych, wytypowany urzędnik wypełnia ankietę dotyczącą współpracy urzędu z trzecim sektorem. W porównaniu do 2014 r. zmianie uległy typy urzędów wypełniających ankietę. W badaniu za 2015 r. ministerstwa wykazywały dane za siebie, urzędy centralne wraz ze swoimi agencjami, jednostkami podległymi i nadzorowanymi. Natomiast urzędy wojewódzkie dane przekazywały także za organy administracji zespolonej. W 2014 r. wskazane powyżej urzędy wypełniały ankietę samodzielnie.

W latach 2005-2008 ankiety rozsyłane były w wersji papierowej, tradycyjną pocztą. Ankiety wraz z pismem przewodnim wysyłano do urzędów administracji publicznej. Urzędy również odsyłały wypełnione kwestionariusze za pomocą poczty tradycyjnej. Na podstawie wieloletnich doświadczeń związanych z przeprowadzaniem badania, w celu przyspieszenia i ułatwienia zbierania danych, od 2009 r. używany jest system umożliwiający stworzenie i wypełnienie ankiety on-line. Kwestionariusz w wersji on-line usprawnia pracę urzędnika, który jest intuicyjnie prowadzony przez ankietę, wzbogaconą o filtry i reguły przejścia.

Departament współpracuje również z innymi podmiotami zajmującymi się problematyką badań nad trzecim sektorem. Pracę nad pierwszym sprawozdaniem wspierało Stowarzyszenie Klon/Jawor, Instytut Spraw Publicznych oraz Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, w latach 2010-2011 DPP współpracował ze Stowarzyszeniem Klon/Jawor. Jednocześnie, w celu usprawnienia realizacji badania oraz zwiększenia przejrzystości i czytelności pytań kwestionariuszowych, kształt ankiety udoskonalany był z roku na rok. Każda zmiana, konsultowana była z przedstawicielami sektora pozarządowego, instytucjami badawczymi oraz losowo wybranymi urzędami. Dodatkowo przewidziano działania mające na celu pomoc urzędnikom w wypełnieniu ankiety takie jak: broszura informacyjna *Przewodnik po ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dla wypełniających ankietę „Monitoring współpracy Urzędów z sektorem pozarządowym za 2015 rok”*, infolinia merytoryczna i techniczna oraz podobny termin sprawozdawczości Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz sprawozdawczości Ministerstwa Finansów (dalej MF).

Ankieta za 2015 r. została rozesłana do 2844 urzędów administracji publicznej. Uzupełniono 2690 kwestionariuszy, co w rezultacie daje zwrot na poziomie 95% (w 2014 r. zwrot wyniósł 90%). Podane w dalszej części opracowania wartości procentowe odnoszą się do tych urzędów, które odesłały uzupełnione ankiety.

Inne źródła danych

W pracach nad tworzeniem sprawozdania wykorzystuje się przede wszystkim informacje zebrane przez DPP w MRPiPS w ramach badania Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym. Jednakże cenny wkład stanowią również inne badania i dane, takie jak:

- informacje wynikające ze sprawozdawczości organizacji pożytku publicznego (OPP) oraz analizy sporządzane w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO) – Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej,
- *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2014 r. – wyniki wstępne* – Główny Urząd Statystyczny,
- *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015 oraz Polskie organizacje pozarządowe 2015* – Stowarzyszenie Klon/Jawor,
- dane z Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego – Ministerstwo Sprawiedliwości,
- dane ze sprawozdania Rb28s, dane dot. mechanizmu 1% – Ministerstwo Finansów.

Dane ze sprawozdań jednostek samorządu terytorialnego – Rb-28S

Ministerstwo Finansów gromadzi dane z wykonania planu wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego (sprawozdanie Rb-28S). Jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek przekazania, za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych, do Ministerstwa Finansów sprawozdania rocznego Rb-28S nie później niż do 1 marca roku następującego po okresie sprawozdawczym, za które sporządzane jest sprawozdanie.

Ze względu na różnice metodologiczne, dane zbierane przez MF są nieporównywalne w stosunku do tych agregowanych w związku z realizacją badania *Monitoring współpracy Urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym*. Istotnym czynnikiem odróżniającym te dwa źródła danych jest także fakultatywny charakter udziału w badaniu realizowanym przez MRPiPS. Nie bez znaczenia są też pomyłki przy wypełnianiu przez urzędy ankiet kierowanych do MRPiPS, które przy skali badania (ok. 3000 podmiotów) nie zawsze udaje się zweryfikować.

W sprawozdaniu rocznym RB28s MF, jednostki samorządu terytorialnego przekazują informację nt. środków finansowych przekazanych na realizację zadań publicznych, w ujęciu paragrafów klasyfikacji budżetowej – paragraf 236 (dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870), na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego; dotacji celowych ujmowanych w tym paragrafie nie wykazuje się w paragrafach 281 do 283), paragraf 619 (dotacje celowe z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 tej ustawy, na dofinansowanie inwestycji w ramach zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego; dotacji celowych ujmowanych w tym paragrafie nie wykazuje się w paragrafie 623) oraz rzadko już używanych, tzw. „wygasających dla jst” paragrafach 281 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom) i 282 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom)³.

Ze specyficzną sytuacją mamy do czynienia w przypadku paragrafu 283 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych). Z prowadzonych analiz wynika, że zdarza się, iż samorządy umieszczają w ramach tego paragrafu, obok środków przekazanych np. podmiotom kościelnym, wydatki na dofinansowanie działalności komercyjnej (przykładowo na koleje regionalne). W związku z powyższym trudności sprawia

---

³ Nazwy paragrafów podano zgodnie z brzmieniem ustalonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053, z późn. zm.).

oszacowanie, jaki odsetek środków w ramach tego paragrafu stanowią wydatki na dofinansowanie działalności pożytku publicznego.

Sprawozdawczość MRPiPS natomiast, uwzględnia podział na rodzaj podmiotu, któremu przekazywane są środki finansowe na realizację zadań publicznych, tj.: organizacje pozarządowe i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, spółki non-profit oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U z 2016 r. poz. 176, z późn. zm.)⁴ oraz podmioty kościelne i wyznaniowe, a także szczegółowo rozróżnia formę przekazania środków np. otwarty konkurs ofert, tryby na podstawie innych ustaw, środki europejskie itd.

Opisane powyżej różnice skutkują rozbieżnościami pomiędzy dwoma omawianymi zestawieniami w wysokości środków przekazywanych organizacjom działającym w sferze pożytku publicznego przez jednostki samorządu terytorialnego.

---

⁴ Nie dotyczy klubów sportowych działających w formie stowarzyszeń.

Wnioski kluczowe

Ogólne:

- Zestawienie liczby organizacji pozarządowych ujętych w rejestrze REGON i KRS pokazuje wyraźną tendencję wzrostową. Wzrost liczby organizacji III sektora wskazuje na potencjał tkwiący w społeczeństwie obywatelskim.
- W dokumentach strategicznych nacisk jest położony na rozwój kapitału społecznego, a więc także zwiększenie partycypacji obywateli oraz podmiotów III sektora w życiu publicznym. Tematyka ta jest obecna w projekcie „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, który ma być aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju. Podkreśla się w nim, że warunkiem współpracy opartej na zaufaniu i punktem wyjścia dla rozwoju nowoczesnej gospodarki jest kapitał społeczny, stanowiący obok zaufania społecznego ważny komponent społeczeństwa obywatelskiego. Kapitał społeczny ma być zgodnie ze Strategią budowany m.in. przez zwiększenie partycypacji społecznej i wpływu obywateli oraz organizacji pozarządowych na życie publiczne
- Podmioty III sektora, zgodnie z koncepcją dobrego rządzenia, są uwzględniane jako pełnoprawni uczestnicy procesu rządzenia (Strategia Sprawne Państwo 2020, gdzie podkreśla się znaczenie zasady pomocniczości, dialogu obywatelskiego oraz rolę podmiotów III sektora jako realizatorów zadań publicznych).
- Dane o III sektorze są w coraz większej mierze obecne zarówno w statystyce publicznej, jak i badaniach prowadzonych przez inne podmioty.

Współpraca finansowa

- Wysokość przychodów polskiego III sektora zależy w dużej mierze od środków pozyskiwanych z grantów od instytucji publicznych. Z jednej strony świadczy to o wzrastającym potencjale III sektora, który jest zdolny profesjonalnie wykonywać zadania publiczne, zlecone przez administracją publiczną, tworząc przy tym nowe miejsca pracy. Z drugiej strony następuje oligarchizacja i pogłębia się rozwarstwienie sektora.
- W 2014 i 2015 r. 89% organów administracji publicznej współpracowało pod względem finansowym z podmiotami trzeciego sektora. Najmniejszy odsetek urzędów podejmujących współpracę finansową z podmiotami działającymi w sferze pożytku

publicznego wykazują Ministerstwa i urzędy centralne, największy urzędy marszałkowskie oraz miasta na prawach powiatu. Na przestrzeni lat 2014 – 2015 nastąpiła intensyfikacja współpracy finansowej administracji publicznej z sektorem pozarządowym. Wzrosła liczba złożonych ofert, liczba zawartych umów, średnia wartość przekazanej dotacji oraz ogólna pula środków przekazanych w ramach otwartych konkursów ofert oraz w innych trybach.

- Najczęściej stosowanym ustawowym instrumentem współpracy finansowej jest zlecenie realizacji zadań (powierzenie bądź wspieranie) w drodze otwartego konkursu ofert.
- Współpracę finansową na podstawie przepisów innych ustaw podejmuje mniej organów administracji publicznej, w porównaniu do tych wykorzystujących instrumenty współpracy finansowej przewidziane w UDPPiW.
- Oprócz zlecenia zadań na podstawie otwartego konkursu ofert najczęściej, niezmiennie od 2013 r., administracja publiczna zleca zadania na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, najrzadziej na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, z późn. zm.).
- Od 2012 r. systematycznie rośnie liczba ofert składanych przez organizacje pozarządowe w ramach otwartego konkursu ofert. Wzrasta również liczba zawieranych umów chociaż pomiędzy 2014 i 2015 r. odnotowano nieznaczny spadek. W porównaniu z 2013 r. spadła natomiast wysokość przekazanych środków
- Organy administracji zdecydowanie częściej decydują się na wsparcie realizacji zadań publicznych niż powierzenie ich wykonania.
- Zdecydowanie najwięcej środków w ramach otwartych konkursów ofert w 2014 i 2015 r. przekazano organizacjom pozarządowym oraz stowarzyszeniom jednostek samorządu terytorialnego, a najmniej spółdzielniom socjalnym.
- Administracja publiczna w 2014 i 2015 r. najczęściej zlecała zadania organizacjom pozarządowym w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Z perspektywy samorządu terytorialnego sfery te były analogiczne. Natomiast administracja rządowa najczęściej zlecała zadania z zakresu działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania (lata 2014-2015) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom

i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (2015 r.).

- Średnia wartość dotacji uzyskana w ramach otwartych konkursów ofert jest wyższa w przypadku administracji rządowej niż samorządowej. Organizacje III sektora mają natomiast większą szansę na otrzymanie dotacji od administracji samorządowej niż od administracji rządowej.
- W porównaniu z otwartym konkursem ofert, stwierdzić można, iż średnia wartość uzyskanych dotacji jest wyższa w sytuacji, w której podstawą zlecenia zadania nie jest UDPPiW.
- Ze względu na uproszczoną procedurę powodzeniem cieszy się także tzw. tryb małych grantów: realizacja, na wniosek organizacji pozarządowej, zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert.
- Niezmiernie niewielki odsetek organów administracji publicznej wykorzystuje pozostałe formy współpracy finansowej. Jedynie 3% organów administracji publicznej w 2014 i 2015 r. zlecało realizację zadań publicznych w formule regrantingu, odpowiednio 3% i 5% organów administracji publicznej w 2014 i 2015 r. przekazywało dotacje na dofinansowanie inwestycji, odpowiednio 6% i 3% organów administracji publicznej w 2014 i 2015 r. udzielało pożyczek, poręczeń i gwarancji. W 2014 r. jedynie 7% organów administracji publicznej wykorzystywało klauzule społeczne, w 2015 r. było to 6% organów.
- Słabość partnerstwa wewnątrzsektorowego wyraża niewielka liczba ofert wspólnych składanych do organów administracji publicznej (niecały 1% wszystkich złożonych przez organizacje pozarządowe ofert w 2014 i 2015 r. stanowiły oferty wspólne).

Współpraca pozafinansowa:

- Przy urządach administracji rządowej funkcjonowało średnio więcej zespołów doradczych i inicjatywnych w przeliczeniu na jeden urząd niż przy jednostkach samorządu terytorialnego. W przypadku administracji rządowej zaobserwowano wzrost średniej.
- Organy administracji rządowej, częściej niż administracja samorządowa konsultowały dokumenty przez przesłanie projektu drogą elektroniczną z prośbą o zaopiniowanie. Częściej, w ramach konsultacji, organizowały konferencje. Administracja rządowa najrzadziej stosowała udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie urzędu. Ta

forma była natomiast dość często stosowana przez jednostki samorządu terytorialnego. Jedną z najpopularniejszych metod konsultacji w administracji publicznej jest nadal dostęp do projektu na stronie internetowej (w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej).

- Niski poziom udziału w konsultacjach prowadzonych przez samorząd organizacje argumentują m.in. brakiem informacji o prowadzonych konsultacjach czy też brakiem czasu. Administracja publiczna nadal w ograniczony sposób korzysta z aktywnych form konsultacji społecznych.
- W 2014 r. 6% jednostek samorządu terytorialnego prowadziło współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów UDPPiW w oparciu o inicjatywę lokalną. W 2015 r. było to 5% jednostek samorządu terytorialnego objętych badaniem. Od 2013 r. wzrasta liczba składanych wniosków, liczba zawartych umów oraz łączna szacunkowa wartość inicjatyw lokalnych.
- Wśród pozostałych form współpracy pozafinansowej urzędy administracji publicznej najczęściej angażowały się we wzajemną wymianę informacji o planowanych kierunkach działalności z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz wspólne planowanie i realizację przedsięwzięć takich jak konferencje, szkolenia, opiniowanie ofert, ocenę realizacji programów itp. Najmniej urzędów współpracowało z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w celu wspólnej realizacji projektu partnerskiego.
- Jednostki samorządu terytorialnego najczęściej udzielały wsparcia organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego przez: udostępnianie lub przekazywanie materiałów, sprzętu, urządzeń, pojazdów potrzebnych do wykonywania działalności statutowej organizacji, konsultacje telefoniczne, promocję działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze oraz pomoc w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie.
- W 2015 r. przy 8% jednostek samorządu terytorialnego objętych badaniem funkcjonowała gminna, powiatowa lub wojewódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego. Dla porównania w 2014 r. rady funkcjonowały w 6% jednostek samorządu terytorialnego.

- Rada Działalności Pożytku Publicznego stale zwiększa liczbę funkcjonujących Zespołów problemowych, co świadczy o coraz większej skali problemów, którymi się zajmuje.
- Bariery związane ze współpracą organizacji pozarządowych z administracją publiczną to przede wszystkim nadmierne rozbudowanie biurokracji, niejasne zasady współpracy oraz coraz większa kontrola działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Program współpracy, wolontariat, 1%, dialog obywatelski

- Wśród jednostek samorządu terytorialnego istnieje coraz bardziej powszechna świadomość obligatoryjności tworzenia rocznego programu współpracy z organizacjami III sektora. Dane z 2014 i 2015 r. wskazują, że ok. 86% jednostek samorządu terytorialnego posiada roczny program współpracy. Programy wieloletnie obowiązywały natomiast tylko w 20% jednostek samorządu terytorialnego w 2014 r. i 17% jednostek samorządu terytorialnego w 2015 r. Pomiędzy 2014 i 2015 r. z 5% do 17% wzrosła liczba organów administracji rządowej, w których obowiązywały wieloletnie programy współpracy.
- Brak przyjęcia programu współpracy argumentowany jest głównie małym zakresem współpracy z organizacjami III sektora.
- Administracja rządowa (w szczególności ministerstwa, urzędy centralne wraz ze swoimi agencjami, jednostkami podległymi i nadzorowanymi) częściej niż administracja samorządowa korzysta z pomocy wolontariuszy. Najmniejszą aktywnością w tym zakresie wykazały się urzędy gminy i miasta.
- Kwota 1% należnego podatku przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego systematycznie rośnie z roku na rok. Podobna tendencja występuje w przypadku liczby podatników, którzy złożyli wniosek o przekazanie 1% należnego podatku.
- 50 pierwszych na liście pod względem otrzymanych środków z 1% organizacji pożytku publicznego otrzymało ok. 58% całości przekazanych w 2014 i 2015 r. środków z 1% podatku.

Nowelizacje ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

W latach 2014-2015 zostały uchwalone dwie znaczące nowelizacje UDPPiW.

Pierwsza z nich została zaproponowana przez Radę Ministrów już w 2013 r. Ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 223) weszła w życie w dniu 22 marca 2014 r.

Ww. nowelizacja zakładała dwie główne zmiany w obowiązujących przepisach.

Pierwszą ze zmian była eliminacja wątpliwości związanych z regulacjami dotyczącymi zlecenia i realizacji zadań publicznych w „trybie pozakonkursowym”. W tym celu dodano przepis stanowiący o obowiązywaniu dla zadań publicznych w trybie „pozakonkursowym” regulacji, które stosuje się do zadań publicznych zleczanych w trybie „zwykłym” tj. stosuje się tu przepisy dotyczące: rozpatrywania ofert przez organ administracji publicznej, zawierania umów, kontroli i oceny realizacji zadania oraz te dotyczące sprawozdania z wykonania zadania.

Jednocześnie ww. nowelizacja wprowadziła zmianę danych objętych wykazem organizacji uprawnionych do otrzymania środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Zgodnie z ustawą wykaz w odniesieniu do każdej organizacji pożytku publicznego zawiera: nazwę, siedzibę, numer wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, identyfikator podatkowy NIP, jeżeli został on nadany tej organizacji.

Ważną z punktu widzenia organizacji pożytku publicznego była zmiana związana z obowiązkiem zawiadamiania właściwego naczelnika urzędu skarbowego o numerze rachunku bankowego właściwego do przekazania środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Nowelizacja UDPPiW zobowiązała organizacje pożytku publicznego do podania naczelnikowi urzędu skarbowego właściwego według siedziby tej organizacji numeru rachunku bankowego przez dokonanie zgłoszenia identyfikacyjnego albo zgłoszenia aktualizacyjnego (na formularzu NIP 2) na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2016 r. poz. 476) do dnia 30 czerwca roku następującego po roku podatkowym. Upřednio terminem na złożenie właściwego numeru rachunku bankowego przez organizacje pożytku publicznego był dzień 31 stycznia. Takie rozwiązanie nierzadko powodowało, że środki

finansowe pochodzące z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, w związku z faktem niezłożenia właściwego rachunku bankowego w terminie przez organizację, były zwracane do budżetu państwa.

W celu ostatecznego rozwiania wątpliwości związanych z końcowym terminem prowadzenia wykazu przez ministra wprowadzono termin dzienny, w którym następuje jego zamknięcie. Biorąc pod uwagę terminy przekazywania przez urzędy skarbowe zgromadzonych środków na właściwe numery rachunków bankowych, dniem zamknięcia wykazu jest dzień 31 grudnia roku następującego po roku podatkowym, za które składane jest zeznanie podatkowe.

Jako nadrzędny cel wprowadzenia ustawy z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw należy wskazać usprawnienie procedury tworzenia i prowadzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego wykazu organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Powyższe miało bezpośredni wpływ na zmniejszenie skali przekazywania przedmiotowych środków przez urzędy skarbowe podmiotom nieuprawnionym (niespełniających wymogów ustawowych warunkujących uwzględnienie w ww. wykazie), a także na zmniejszenie skali przekazywania przez podatnika 1% podatku takiej organizacji.

Drugą ze zmian UDPPiW była ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach (Dz. U. poz. 1339), która weszła w życie w dniu 9 listopada 2015 r.

Ww. nowelizacja miała na celu przede wszystkim uporządkowanie i usystematyzowanie regulacji w zakresie współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi (głównie w obszarze ogłaszania otwartych konkursów ofert, zlecenia zadań publicznych, w tym z wykorzystaniem tzw. regrantingu, a także podzlecenia ich określonej części innym podmiotom) oraz w zakresie współpracy pozafinansowej (w szczególności tworzenia i uchwalania rocznych i wieloletnich programów współpracy nie tylko na poziomie administracji samorządowej, ale także administracji rządowej oraz tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego).

W zakresie zmian odnoszących się do organizacji pozarządowych zmiana UDPPiW, mając na względzie specyfikę tych organizacji oraz charakter prowadzonej przez nie działalności,

wprowadziła nowe zasady udostępniania przez organizacje pozarządowe informacji publicznych.

Ponadto, odnośnie do organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego, ustawa przewidziała zwiększenie transparentności podejmowanych przez te organizacje działań polegających na promocji 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. W ramach prowadzonych działań promocyjnych organizacja pożytku publicznego zobowiązana została do poinformowania odbiorców tych działań o ich finansowaniu lub współfinansowaniu ze środków pochodzących z 1% podatku.

Nowelizacja UDPPiW miała również na celu wyeliminowanie istniejących niejasności oraz doprecyzowanie obowiązujących rozwiązań merytorycznych, których stosowanie wywoływało trudności w praktyce. Dotychczasowa praktyka stosowania przepisów UDPPiW wykazała potrzebę dokonania szeregu zmian doprecyzowujących m.in. zakres działalności odpłatnej pożytku publicznego oraz porządkujących kwestie związane z obowiązkiem sprawozdawczym organizacji pożytku publicznego. W odpowiedzi na zgłaszane przez różne środowiska (administracji publicznej i organizacji pozarządowych) postulaty zmian w zakresie przepisów związanych z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych zdecydowano się w sposób wyraźny zakazać przekazywania tych środków przez organizacje pożytku publicznego innym organizacjom pożytku publicznego, które nie zostały uwzględnione w wykazie prowadzonym przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Wprowadzone ustawą zmiany zostały opracowane na podstawie uwag zgłaszanych zarówno przez administrację publiczną, w tym jednostki samorządu terytorialnego jak i organizacje pozarządowe.

Odnośnie do zmian w zakresie współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi istotną zmianą przewidzianą w ustawie, było stworzenie precyzyjnej procedury zlecenia zadań publicznych z wykorzystaniem tzw. regrantingu, polegającego na przekazaniu otrzymanej przez organizację pozarządową lub podmiot wymieniony w art. 3 ust. 3 UDPPiW dotacji, tzw. operatora projektu (za wiedzą i zgodą organu, który tej dotacji udzielił) innym organizacjom pozarządowym lub podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 (tzw. realizatorom projektu) w celu realizacji przez nie zadania publicznego. Choć tzw. regranting był już możliwy na gruncie obowiązujących przepisów,

z uwagi na brak szczegółowych regulacji, nie był powszechnie wykorzystywany. Stosowanie przedmiotowego sposobu zlecania zadań publicznych niesie ze sobą wiele korzyści nie tylko dla organizacji pozarządowych ale także dla organów administracji publicznej. Po pierwsze, przekazanie przez organ dotacji organizacji (operatorowi projektu) w celu dalszego jej przekazania pomiędzy inne organizacje (realizatorów projektów) realizujących poszczególne zadania publiczne zwalnia organ z obowiązku rozpatrywania, w ramach ogłoszonego konkursu, składanych ofert oraz zawierania umów na realizację poszczególnych projektów. Po drugie, ze strony organizacji pozarządowych, w szczególności realizatorów projektów, powoduje odformalizowanie całej procedury ubiegania się o środki na realizowane przez nie zadania publiczne. Z uwagi na fakt, że przekazane dalej przez operatora projektu środki nie posiadają już statusu środków publicznych proces ubiegania się o nie oraz rozliczanie się z ich wydatkowania miało być dużo mniej skomplikowane. Opracowując przedmiotową regulację zdecydowano, aby powstałe przepisy nie ingerowały zanadto w relacje pomiędzy organem administracji publicznej a organizacją realizującą zadanie w ten sposób (operatorem projektu). Dlatego określenie zasad i trybu wyboru organizacji, którym operator projektu zleca realizację całości zadania publicznego (realizatorów projektów) pozostawiono organizacji składającej ofertę do organu administracji publicznej (tj. operatorowi projektu). W wyniku prac nad ustawą zdecydowano także, że możliwość realizacji zadania przy wykorzystaniu tzw. regrantingu powinna wynikać w pierwszej kolejności z ogłoszenia o otwartym konkursie ofert, a następnie ze złożonej oferty i zawartej umowy. Przewidziano także, że to operator projektu, któremu organ administracji publicznej zlecił realizację zadania publicznego jest zobowiązany do złożenia temu organowi sprawozdania uwzględniającego m.in. zakres wykonywanych przez realizatorów projektów działań oraz wysokość środków im przekazanych i przez nich wykorzystanych. Jeżeli chodzi o status środków, które pozostają w dyspozycji realizatorów projektów, to uznano, że nie mają one już charakteru środków publicznych, co oznacza, że całą odpowiedzialność, względem organu administracji publicznej za ich prawidłowe wydatkowanie, ponosi organizacja, której organ ten zlecił realizację zadania w ten sposób (tj. operator projektu).

W zakresie zmian odnoszących się do współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi zdecydowano się wprowadzić możliwość podzlecenia wykonania określonej części zadania publicznego podmiotowi niebędącemu stroną umowy o wsparcie lub powierzenie realizacji zadania publicznego. Celem zmiany nie było, aby całość lub zdecydowana część zadania była realizowana przez taki podmiot.

Przedmiotowy przepis ma mieć zastosowanie do sytuacji, w której organizacja realizująca zadanie publiczne, niedysponująca wystarczającymi środkami/zasobami, nie jest w stanie dostarczyć we własnym zakresie określonych usług niezbędnych do realizacji tego zadania (chodzi tu np. usługi poligraficzne, transportowe, hotelowe, księgowość itp.). Brak wskazania w dotychczasowych przepisach, że umowa na realizację zadania publicznego może przewidywać wykonanie określonej części tego zadania przez inny podmiot niebędący jej stroną nierzadko budziło wątpliwości, co do możliwości podzlecenia wykonania związanych z realizowanym zadaniem niezbędnych czynności o charakterze technicznym czy specjalistycznym np. przedsiębiorcy prowadzącemu określoną działalność, specjalizującego się w danej dziedzinie, a nawet co do w ogóle możliwości podzlecenia pewnych działań.

Jeżeli chodzi o zmiany w zakresie współpracy pozarządowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, to dotychczasowe doświadczenia stosowania UDPPiW wykazały konieczność dokonania zmian regulacji odnoszących się do tworzonych przez organy administracji publicznej rocznych i wieloletnich programów współpracy. Z uwagi na odmienną naturę obu programów, z których program roczny, ściśle związany z budżetem jednostki ma charakter programowy, natomiast program wieloletni posiada charakter operacyjny, planistyczny, wskazano odrębny zakres przedmiotowy dla każdego z nich. W dalszym ciągu mają one jednak charakter katalogu otwartego. Ponadto, odnosząc się pozytywnie do postulatów administracji samorządowej wprowadzono obligatoryjne przyjmowanie programu współpracy (rocznego lub wieloletniego) także przez ministrów lub wojewodów.

Mając na względzie liczne postulaty organizacji pozarządowych określono nowe zasady i tryby udostępniania informacji publicznych przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 UDPPiW. Biorąc pod uwagę charakter i możliwości organizacyjne podmiotów trzeciego sektora zdecydowano, że obok stosowanego w obrocie ogłaszania informacji publicznych w Biuletynie Informacji Publicznych oraz na wniosek na zasadach określonych w ustawie o dostępie do informacji publicznej, organizacje mogą alternatywnie zamieszczać informacje publiczne na własnych stronach internetowych, co umożliwi tym podmiotom pełną realizację konstytucyjnej zasady jawności informacji o działalności podmiotów wykonujących zadania tej władzy i gospodarujących mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.

Istotne zmiany, które zostały zawarte w niniejszej nowelizacji UDPPiW odnoszą się do wzmocnienia transparentnego charakteru organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Zmiany związane są przede wszystkim z doniosłą funkcją społeczną tych organizacji, a w szczególności z wagą wykonywanych przez nie świadczeń na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów. Warte podkreślenia jest wprowadzenie niniejszą nowelizacją nowych regulacji dotyczących prowadzenia przez organizacje pożytku publicznego działalności promocyjnej polegającej na wzywaniu lub zachęcaniu do przekazania na ich rzecz 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. W celu zwiększenia transparentności tych działań organizacja pożytku publicznego jest obowiązana każdorazowo poinformować odbiorców o finansowaniu lub współfinansowaniu tego działania ze środków 1% podatku. Po drugie, jeśli chodzi o nadzór ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego nad organizacjami pożytku publicznego, to przesłanki wystąpienia do sądu o pozbawienie statusu, określone w art. 33a UDPPiW zostały rozszerzone. W celu usunięcia wątpliwości powstających na gruncie przepisów regulujących obowiązek sprawozdawczy „nowo powstałych” organizacji pożytku publicznego wskazano, że pierwsze sprawozdanie tych organizacji zamieszczane jest dopiero za rok, w którym nabyły one status organizacji pożytku publicznego. Ponadto, dla organizacji, których rok obrotowy nie jest rokiem kalendarzowym, wprowadzono, analogicznie jak dla pozostałych organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym, termin dzienny na zamieszczenie sprawozdania merytorycznego i finansowego. Wskazano, że organizacje pożytku publicznego, których rok obrotowy nie jest rokiem kalendarzowym sporządzają i zamieszczają swoje sprawozdania nie później niż do dnia 30 listopada roku sprawozdawczego. Powyższe zmiany uporządkowują, usprawniają oraz upraszczają tworzenie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego wykazu organizacji uprawnionych do otrzymania środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Obecne przepisy, z uwagi na występujące w praktyce różnicowanie ostatecznego terminu na zamieszczenie sprawozdania przez opp posiadające inny rok obrotowy (zależał on bowiem od dnia zakończenia roku obrotowego oraz od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego) powodowały po stronie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, wątpliwości przy tworzeniu wykazu organizacji uprawnionych do otrzymania 1% podatku.

Ponadto, dotychczasowa praktyka stosowania UDPPiW oraz zgłaszane wątpliwości interpretacyjne wykazały konieczność dokonania doprecyzowujących zmian w zakresie

działalności odpłatnej pożytku publicznego. Wprowadzone zmiany, przez bardziej precyzyjne przepisy, ułatwią nie tylko organom administracji, ale i organizacjom pozarządowym kwalifikację określonej działalności, co bez wątpienia wpływa pozytywnie na pewność i legalność podejmowanych przez nie działań. Zmiana polega przede wszystkim na domknięciu katalogu usług, które mogą być sprzedawane, wytwarzane lub świadczone w ramach prowadzonej przez organizację działalności odpłatnej pożytku publicznego. W związku z pojawiającymi się wątpliwościami odnoszącymi się do kwalifikacji prowadzonej przez organizację działalności polegającej na sprzedaży rzeczy otrzymanych w drodze darowizny zdecydowano się powrócić do zapisu obowiązującego do 2011 r. włączając do zakresu przedmiotowego działalności odpłatnej pożytku publicznego sprzedaż przedmiotów darowizny.

Charakterystyka III sektora

Liczba organizacji

Podstawą do określenia liczby organizacji pozarządowych w Polsce są zasoby *Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON*, Głównego Urzędu Statystycznego oraz *Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej* Krajowego Rejestru Sądowego. Główny Urząd Statystyczny posiada również bazę jednostek wybieranych do badań statystycznych (BJS), powstałą w oparciu o zaktualizowany rejestr REGON.

Zestawienia REGON i KRS są autonomicznymi rejestrami, które charakteryzują się brakiem spójności oraz brakiem możliwości komparatywnego zestawienia danych dotyczących zarejestrowanych podmiotów. Taki stan rzeczy spowodowany jest odmienną nomenklaturą form prawnych podlegających wpisowi do każdego z rejestrów, wynikającą z tego klasyfikacją podmiotów sektora pozarządowego, jak również różnicą w zastosowaniu systemów informatycznych rejestrujących informacje. Ponadto w rejestrze REGON znajduje się więcej podmiotów niż w rejestrze KRS, w którym podmioty kościelne i wyznaniowe figurują tylko wtedy, jeśli posiadają status organizacji pożytku publicznego. Warto również zwrócić uwagę na to, iż w REGON wpisane są organizacje, które nie prowadzą już żadnej działalności.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było **109 543 stowarzyszeń⁵** i **22 355 fundacji**, 3 799 organizacji społecznych oddzielnie niewymienionych, 17 558 spółdzielni, 83 innych organizacji społecznych lub zawodowych. Tak zdefiniowany trzeci sektor liczy **153 342** zarejestrowanych podmiotów⁶.

Dane zgromadzone w systemie REGON wskazują, że organizacje pozarządowe najczęściej działały w formie stowarzyszeń, fundacji oraz spółdzielni.

---

⁵W liczbie stowarzyszeń uwzględniono: fundusze, stowarzyszenia niewpisane do KRS, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń, stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe, polskie związki sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej o zasięgu ogólnokrajowym, stowarzyszenia ogrodowe, jednostki terenowe stowarzyszeń posiadających osobowość prawną.

⁶Dane z rejestru REGON według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. zostały udostępnione DPP w MRPiPS przez Departament Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 1. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na szczególne formy prawne, REGON, 2015 r.

Forma prawna	liczba organizacji
fundusze	929
europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej	4
stowarzyszenia niewpisane do KRS	43 021
organizacje społeczne oddzielnie niewymienione niewpisane do KRS	3 799
spółdzielnie	17 558
fundacje	22 355
stowarzyszenia	60 432
związki stowarzyszeń	468
stowarzyszenia kultury fizycznej	3 944
związki sportowe	478
polskie związki sportowe	73
inne organizacje społeczne lub zawodowe	83
stowarzyszenia kultury fizycznej o zasięgu ogólnokrajowym	157
stowarzyszenia ogrodowe	31
jednostki terenowe stowarzyszeń posiadające osobowość prawną	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych DPP w MRPiPS przez Departament Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Dla porównania, wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r., w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej w ramach KRS wpisane było **70 983 stowarzyszeń, 20 070 fundacji**, 547 organizacje rzemieślnicze, 4401 społeczno-zawodowych organizacji rolników, 14 związków zawodowych rolników indywidualnych, 115 jednostek samorządów zawodowych innych przedsiębiorców, 34 inne organizacje przedsiębiorców, 393 izby gospodarcze, 6 617 związków zawodowych, 426 organizacji pracodawców, 6 209 stowarzyszenia kultury fizycznej i związków sportowych, 95 inne organizacje społeczne lub zawodowe, 498 osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego⁷.

⁷ Na podstawie informacji udostępnionych DPP w MRPiPS przez Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wykres 1. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na formy prawne, KRS, w latach 2005-2015 r.

Forma prawna/rok	Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015
Stowarzyszenia oraz związki stowarzyszeń	40 139	43 518	46 883	49 930	53 598	56 438	62 795	63 081	65 700	70 983
Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe	6 008	6 098	6 156	6 160	6 244	6 265	6 675	6 305	6 294	6 209
Fundacje	6 232	6 947	7 652	8 298	9 371	10 569	12 783	13 475	15 388	20 070
Związki zawodowe	6 035	6 058	6 157	6 155	6 393	6 454	7 712	6 597	6 637	6 617
Spoleczno- zawodowe organizacje rolników	3 818	3 904	3 992	4 000	4 128	4 181	4 477	4 277	4 335	4 401
Związek zawodowy rolników indywidualnych	6	6	9	9	10	12	12	12	12	14
Samorząd zawodowy innych przedsiębiorców	112	120	118	143	116	150	128	148	150	115
Izby gospodarcze	313	322	327	339	345	354	377	365	372	393
Organizacje pracodawców	309	322	335	339	361	374	424	396	407	426
Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	-	-	-	-	-	-	-	1 472	1 398	1 314
Kolumny transportu sanitarnego	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Inne organizacje społeczne lub zawodowe	57	68	76	82	86	89	90	93	93	95
Organizacje rzemieślnicze	484	485	494	495	497	506	520	515	524	547
Inne organizacje przedsiębiorców	33	34	33	33	33	34	37	33	34	34
Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego	237	291	332	378	437	489	532	500	502	498
Ogółem	63 783	68 173	72 564	76 361	81 619	85 915	96 562	97 237	101 847	111 717

Źródło: opracowanie własne na podstawie zaktualizowanych informacji udostępnionych DPP w MRPIPS przez Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ogółem na koniec 2015 r. w KRS zarejestrowane było 111 717 podmiotów zaliczanych do sektora pozarządowego. Wśród nich dominowały podmioty posiadające formę prawną stowarzyszeń, fundacji, związków zawodowych oraz stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

Zestawienie danych z KRS wskazuje na wzrost liczby podmiotów sektora pozarządowego. Pod koniec grudnia 2005 r. liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych wynosiła 63 783 podmioty. Od 2005 r. do 2015 r. odnotowano przyrost liczby organizacji pozarządowych ujętych w rejestrze KRS o 75%.

Zróżnicowanie regionalne organizacji pozarządowych

O heterogeniczności trzeciego sektora w Polsce świadczy nie tylko forma prawna tworzących go podmiotów, ale także ich rozmieszczenie terytorialne.

Spośród organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON na dzień 31 grudnia 2015 r., najwięcej – 27 tys. – 18% zlokalizowanych było w województwie mazowieckim. Pod względem liczebności aktywnie działających organizacji III sektora za województwem mazowieckim znalazły się kolejno: wielkopolskie (14,6 tys. – 10%) oraz śląskie (13 tys. – 8%). Natomiast wśród województw z najmniejszą liczbą aktywnie działających organizacji należy wymienić województwo lubuskie (4,1 tys.) oraz województwo opolskie (3,8 tys.).

Tabela 2. Podział organizacji ze względu na województwa w 2015 r.

Województwo	liczba organizacji	%
dolnośląskie	12 587	8%
kujawsko-pomorskie	7 417	5%
lubelskie	8 727	6%
lubuskie	4 166	3%
łódzkie	9 176	6%
małopolskie	12 922	8%
mazowieckie	27 057	18%
opolskie	3 828	2%
podkarpackie	8 106	5%
podlaskie	4 428	3%
pomorskie	9 187	6%
śląskie	13 017	8%
świętokrzyskie	4 607	3%
warmińsko-mazurskie	6 209	4%
wielkopolskie	14 586	10%
zachodniopomorskie	7 322	5%
RAZEM	153 342	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych DPP w MRPiPS przez Departament Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Pola działalności organizacji pozarządowych

Według danych GUS⁸ najważniejsze dziedziny działalności deklarowane przez fundacje, stowarzyszenia, inne organizacje społeczne oraz społeczne podmioty wyznaniowe i organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego to⁹:

- sport, turystyka, rekreacja, hobby – tę dziedzinę wskazywało 29% podmiotów,
- ratownictwo – 17%,
- kultura i sztuka – 13%,
- edukacja i wychowanie oraz działalność naukowo-badawcza – 10%,
- pomoc społeczna i humanitarna – 8%,
- sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe – 5%,
- ochrona zdrowia – 4%,
- rozwój lokalny – 3%,
- łowiectwo – 3%.

Główne dziedziny działalności organizacji pozarządowych są również wskazywane w badaniu Stowarzyszenia Klon/Jawor: *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 roku*. Według badania Stowarzyszenia główne dziedziny działalności organizacji pozarządowych to:

- sport, turystyka, rekreacja, hobby – 34% podmiotów,
- edukacja i wychowanie – 15% podmiotów,
- kultura i sztuka – 13% podmiotów,
- usługi socjalne, pomoc społeczna – 8% podmiotów,
- ochrona zdrowia – 7% podmiotów,
- rozwój lokalny – 6% podmiotów,
- inne – 19 % podmiotów.

Zasoby kadrowe w organizacjach pozarządowych

Z danych badania Klon/Jawor wynika, że prawie połowa organizacji pozarządowych w Polsce w 2015 r. korzystała wyłącznie na pracy społecznej (45%). Pracowników

---

⁸ Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2014 r. – wyniki wstępne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.

⁹ Klasyfikacja dziedzin i pól działalności statutowej organizacji pozarządowych zastosowana w badaniu SOF-1 spójna z Międzynarodową Klasyfikacją Działalności Organizacji Non-Profit (ICNPO).

zatrudnionych na podstawie umowy o pracę zadeklarowało zaledwie 20% organizacji. Tyle samo organizacji wskazało, że chociaż na stałe nie zatrudniają żadnego pracownika, to sporadycznie w ciągu roku zlecają prace za które wypłacają wynagrodzenia. Jednocześnie 28% organizacji deklaruje, że ma stałych pracowników, jednakże są oni zatrudnieni na podstawie innego rodzaju umów niż umowa o pracę.

Zróznicowanie w zatrudnianiu pracowników ze względu na branże wygląda następująco – na stałe pracownicy zatrudniani są przede wszystkich w fundacjach i stowarzyszeniach zajmujących się usługami socjalnymi i pomocą społeczną (44%), następnie ochroną zdrowia (40%), rozwojem lokalnym (39%). Najmniej tego typu pracowników zatrudniają organizacje działające w sferze kultury i sztuki – 22%.

Jeśli chodzi natomiast o organizacje, które działają wyłącznie opierając się na pracy społecznej to dominują organizacje zajmujące się sportem turystyką, rekreacją i hobby (51%), kulturą i sztuką (47%), rozwojem lokalnym (42%). Najmniej liczne pod tym względem są organizacje działające w branży związanej z edukacją i wychowaniem – 38%.

Badania Koln/Jawor pokazują, że większość osób zatrudnionych w 2015 r. w organizacjach pozarządowych stanowiły kobiety (59% wszystkich zatrudnionych). Pracownicy organizacji pozarządowych (ngo) w większości posiadali wykształcenie wyższe (70%), a dla 15% osób zatrudnionych praca ta była pierwszym doświadczeniem zawodowym.

Źródła przychodów organizacji

Jak wskazuje raport „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015” najpowszechniejszym źródłem przychodów organizacji pozarządowych w Polsce są składki członkowskie, krajowe środki publiczne oraz darowizny od indywidualne lub instytucjonalne. Trend taki utrzymuje się już od kilku lat. W porównaniu do 2003 r. wzrósł udział dotacji pochodzących ze źródeł zagranicznych. W 2003 r. stanowiły one 4%, natomiast w 2014 r. już 18% przychodów ngo. Podobnie jest ze środkami pozyskanymi z 1%. Aktualnie stanowią one 23% przychodów organizacji, gdzie w 2005 r. było to zaledwie 6%. Bez zmian na przestrzeni lat pozostały odsetek: przychodów pochodzących z działalności odpłatnej, własnego majątku oraz wsparcia od innych organizacji pozarządowych.

Współpraca finansowa administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego

Niniejszy rozdział zawiera informacje dotyczące współpracy finansowej organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego¹⁰.

W 2015 r. 89% organów administracji publicznej współpracowało pod względem finansowym z podmiotami trzeciego sektora. W 2014 r. poziom współpracy był analogiczny.

Poniższy wykres przedstawia odsetek urzędów administracji publicznej stosujących finansowe formy współpracy w podziale na typ urzędu w 2015 oraz 2014 r.

Tabela 3. Współpraca finansowa organów administracji publicznej ze sektorem pozarządowym w latach 2014 - 2015.

Typ urzędu	liczba urzędów, które podjęły współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi w 2015 r.	liczba urzędów, które podjęły współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi w 2014 r.	Odsetek 2015 r.	Odsetek 2014 r.
Ministerstwo, urząd centralny wraz ze swoimi agencjami, jednostkami podległymi i nadzorowanymi	16	28	80%	57%
Urząd wojewódzki oraz organy administracji zespolonej	15	30	94%	100%
Urząd marszałkowski	16	16	100%	100%
Starostwo powiatowe	279	281	92%	92%
Urząd miasta na prawach powiatu	66	64	100%	100%
Urząd gminy, urząd miasta, które nie jest miastem na prawach powiatu	1 994	1 906	88%	89%
Administracja samorządowa ogółem	2 355	2 267	89%	89%
Administracja rządowa ogółem	31	58	86%	73%
RAZEM	2 386	2 325	89%	89%

¹⁰ Na współpracę finansową administracji publicznej z sektorem pozarządowym składa się zlecenie realizacji zadań publicznych w wyniku zastosowania zasad otwartego konkursu ofert w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz innych trybów. Inne tryby zlecenia zadań publicznych to m.in. zlecenie zadań w oparciu o ustawę z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 191, z późn. zm.), ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, z późn. zm.), ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870) czy też zadania spoza obszarów wymienionych w art. 4 UDPPiW. W innych trybach mieszczą się również środki wydatkowane przez organy administracji publicznej z zastosowaniem ustawy – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, z późn. zm.), współfinansowane ze środków z funduszy strukturalnych UE (ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) oraz z innych środków zagranicznych. W ramach innych trybów zlecane były również zadania na podstawie art. 11a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (z pominięciem otwartego konkursu ofert, w związku z wystąpieniem klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

Wśród organów administracji publicznej najmniejszą aktywność we współpracy finansowej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego wykazują urzędy centralne. 80% z nich wykazała w 2015 r. współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi i podmiotami zrównanymi. W 2014 r. poziom tej współpracy był jeszcze niższy i wyniósł tylko 57%. Z pozostałych urzędów administracji publicznej, 100% urzędów marszałkowskich oraz miast na prawach powiatu współpracowało finansowo z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego w 2015 r. W 2014 r. 100% poziom współpracy miał miejsce również w urzędach wojewódzkich i organach administracji zespolonej.

W 2014 r. łącznie złożono **109 470 ofert** na realizację zadań publicznych. Na ich podstawie zawarto **74 206 umów** których wartość wyniosła **2 993 509 079 zł**. Z tej kwoty 254 946 221 zł stanowiły środki europejskie.

Podmioty działające w sferze pożytku publicznego złożyły w 2015 r. łącznie **123 493 oferty** na realizację zadań publicznych. Na ich podstawie zawarto **77 074 umów** których wartość wyniosła **3 667 711 673 zł**. Z tej kwoty 108 017 643 zł stanowiły środki europejskie.

Tabela 4. Współpraca finansowa administracji publicznej z sektorem pozarządowym w latach 2014-2015 w ramach otwartego konkursu ofert oraz innych trybów.

	liczba ofert		liczba umów		łączna kwota środków		w tym środki z UE		średnia wartość przekazanej dotacji		% przyznanych dotacji	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
otwarty konkurs ofert	85 710	91 559	57 156	56 972	1 611 298 737 zł	2 110 978 365 zł	- zł	- zł	28 191 zł	37 053 zł	67%	62%
z pominięciem otwartego konkursu ofert (art. 19a)	7 359	8 886	5 343	6 281	40 962 808 zł	30 361 740 zł	- zł	- zł	7 667 zł	4 834 zł	73%	71%
z pominięciem otwartego konkursu ofert (klęski żywiołowe, naturalne - art. 11a)	8	4	8	3	192 030 zł	34 150 zł	- zł	- zł	24 004 zł	11 383 zł	100%	75%
inne tryby	16 393	23 048	11 699	13 818	1 341 055 504 zł	1 526 337 418 zł	254 946 221 zł	108 017 643 zł	114 630 zł	110 460 zł	71%	60%
RAZEM	109 470	123 497	74 206	77 074	2 993 509 079 zł	3 667 711 673 zł	254 946 221 zł	108 017 643 zł	40 341 zł	47 587 zł	68%	62%

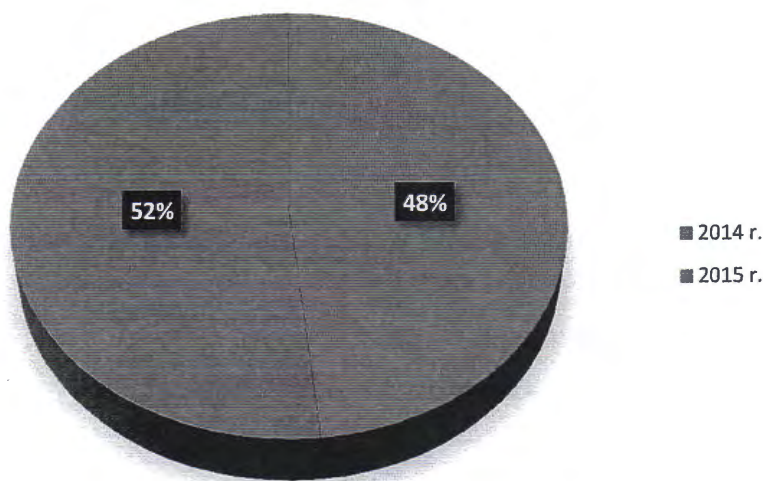
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Otwarty konkurs ofert

W ramach otwartego konkursu ofert administracja publiczna otrzymała w 2014 r. **85 710** ofert oraz podpisanych zostało **57 156** umów. Łącznie przekazano **1 611 298 737 zł**. Dofinansowanie otrzymało 67% złożonych ofert.

W 2015 r. natomiast wpłynęło **91 559** ofert, zawarto z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego **56 972** umowy i przekazano **2 110 978 365 zł**. Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **37 053 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 60% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

Wykres 2. Liczba ofert złożonych w latach 2014 – 2015 w odpowiedzi na otwarty konkurs ofert.

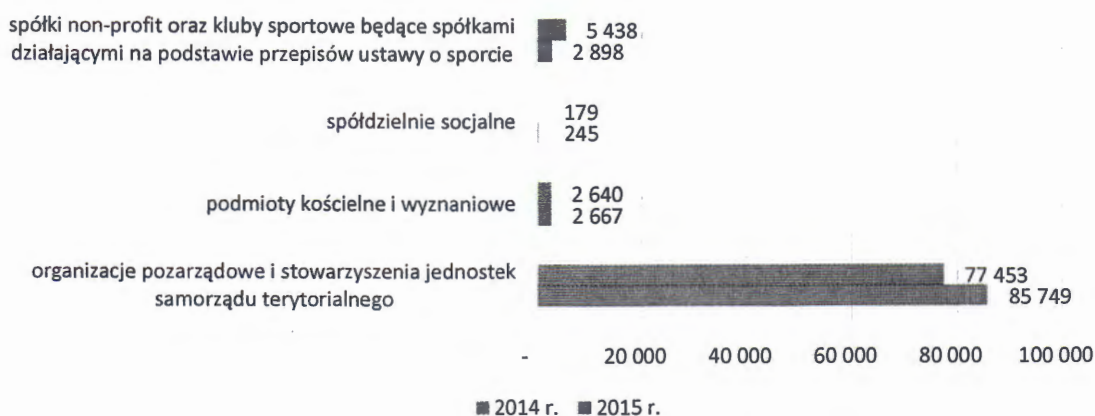

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

Wysokość środków przekazywanych przez administrację publiczną podmiotom trzeciego sektora w wyniku zastosowania otwartego konkursu ofert rosła w latach 2004-2006. Następnie w tym trybie, w 2007 r., nastąpił spadek wysokości środków przekazywanych organizacjom pozarządowym. Był to rok, w którym jednocześnie najwięcej środków zostało przekazane podmiotom trzeciego sektora w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert. W latach 2008-2013 wysokość środków przekazywanych organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkursów ofert rosła. W roku 2014 r. wysokość środków znacznie zmalała, a w 2015 r. wzrosła, jednak nadal była niższa od kwot przekazanych w 2013 r. (2 467 861 745 zł).

W 2015 r. najwięcej ofert złożyły organizacje pozarządowe i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (85 749). Najmniej natomiast spółdzielnie socjalne (245). Nie zmieniło się to od 2014 r., gdzie organizacje pozarządowe i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego złożyły 77 453, natomiast najmniej ofert, bo tylko 179, spółdzielnie socjalne.

Wykres 3. Liczba złożonych ofert w ramach otwartego konkursu ofert w latach 2014 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

84% przebadanych (72% spośród wszystkich) organów administracji rządowej w 2015 r. zlecało organizacjom pozarządowym zadania w trybie otwartego konkursu ofert.

W ramach otwartego konkursu ofert **administracja rządowa** otrzymała w **2014 r. 15 303 oferty** oraz podpisała **5 420 umów** na kwotę **420 079 209 zł**. Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **77 505 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 35% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

W **2015 r.** natomiast otrzymała **17 594 oferty**, zawarła z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego **4 536 umowy** i przekazała **562 044 466 zł**. Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **123 908 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 26% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

W 2014 i 2015 r. 89% przebadanych jednostek samorządu terytorialnego wykazało, że podjęło współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Najczęściej wybieraną formą zlecenia zadań

był otwarty konkurs ofert. We wskazanych latach korzystało z niego 94% urzędów deklarujących współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi.

W ramach otwartego konkursu ofert **administracja samorządowa** otrzymała w **2014 r. 70 407** ofert oraz podpisała **51 736** umów na łączną kwotę **1 191 219 528** zł. Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **23 025** zł. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 73% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

Natomiast w 2015 r. wpłynęło **73 965** ofert, zawarto z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego **52 436** umów i przekazano **1 548 933 899** zł. Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **29 540** zł. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 71% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

Wspieranie i powierzanie zadań publicznych

Zlecenie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym może nastąpić w dwóch formach: powierzenia wykonania zadania publicznego lub wsparcia realizacji zadania.

Powierzanie realizacji zadania publicznego wiąże się z przekazaniem organizacji pozarządowej dotacji, pokrywającej całkowity koszt wykonania tegoż zadania, W przypadku wsparcia realizacji zadania publicznego organizacja pozarządowa partycypuje w kosztach zleconego przedsięwzięcia. Warto pamiętać, iż w tym drugim przypadku forma wkładu własnego nie została określona. W związku z tym zleceniobiorca może w różny sposób partycypować w kosztach zadania (np. wolontariat).

Organy **administracji rządowej** zdecydowanie częściej decydowały się na wsparcie realizacji zadań publicznych.

Ogółem do administracji rządowej w **2014 r.** wpłynęło **568** ofert dotyczących **powierzenia** oraz **14 735** ofert dotyczących **wspierania** na 15 303 oferty łącznie w ramach otwartego konkursu ofert.

W **2015 r.** wpłynęły 17 594 oferty, z czego jedynie **426** dotyczyło **powierzenia** realizacji zadania organizacjom pozarządowym a **17 168** ofert **wspierania**.

Administracja rządowa, zlecając zadania publiczne w oparciu o procedurę otwartego konkursu ofert, zdecydowanie częściej dofinansowywała przedsięwzięcia realizowane przez

organizacje pozarządowe. Świadczy o tym także wysokość środków przekazanych podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego w tej formule.

Tabela 5. Współpraca finansowa organów administracji rządowej w podziale na powierzenie i wspieranie zadań publicznych w 2015 r.

		powierzenie	wspieranie
Administracja rządowa ogółem	Liczba ofert	426	17168
	Liczba umów	232	4304
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	35 113 188 zł	526 931 278 zł
	% dofinansowanych ofert	54%	25%
	Średnia wartość dofinansowania	151 349,95zł	122 428,27zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

Podobnie jak w przypadku administracji rządowej, **samorządy** częściej decydowały się na pokrycie części kosztów realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym. Na dofinansowanie takich przedsięwzięć przeznaczono w 2015 r. 85% środków rozdysponowanych w ramach otwartych konkursów ofert.

Tabela 6. Współpraca finansowa jednostek samorządu terytorialnego w podziale na powierzenie i wspieranie realizacji zadań publicznych w 2015 r.

		powierzenie	wspieranie
Administracja samorządowa ogółem	Liczba ofert	6339	67626
	Liczba umów	5074	47362
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	385 963 770 zł	1 162 331 245 zł
	% dofinansowanych ofert	80%	70%
	Średnia wartość dofinansowania	76 067 zł	24 541 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

Dobra praktyka – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w latach 2014 – 2015

Najbardziej znanym konkursem ogłaszany w trybie otwartego konkursu ofert skierowanym do organizacji pozarządowych jest konkurs ogłaszany każdego roku przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (Program FIO).

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, zaplanowany jako Program Rządowy na lata 2005 – 2007, powstał w celu pobudzania oraz wspierania rozwoju inicjatyw obywatelskich, z udziałem sektora organizacji pozarządowych. Funkcjonowanie Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich miało charakter komplementarny w stosunku do już istniejących rozwiązań i praktyk w tym zakresie. Został przygotowany jako dokument sprzężony z treścią dokumentów programowych na lata 2007 – 2013, a także uwzględniał perspektywę związaną z budową Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Po zakończeniu realizacji Programu FIO 2005 – 2007 w 2008 r. utworzono rezerwę celową budżetu państwa pn. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Następnie w roku 2008 został ustanowiony Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009 – 2013.

27 listopada 2013 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 209 w sprawie przyjęcia Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020, przedłożoną przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. W ramach Programu FIO realizowane są projekty mieszczące się we wszystkich, wymienionych w art. 4 UDPPiW, obszarach działalności pożytku publicznego. Na zasadzie regrantingu wspierane mogą być, za pośrednictwem innych organizacji pozarządowych, grupy nieformalne.

Realizacja Programu FIO na lata 2014–2020 finansowana jest z krajowych środków publicznych pochodzących z budżetu państwa i wynosi 60 mln zł rocznie, Na obsługę techniczną programu przeznaczono 2,4 mln zł rocznie.

Dla porównania, na realizację Programu FIO w latach 2005 – 2007 w budżecie państwa przeznaczono w każdym roku 30 mln zł. Dodatkowo, w roku 2007 na kontynuację Programu FIO przeznaczono 20 mln zł. Oznacza to, że w latach 2005 – 2007 Program FIO dysponował kwotą 110 mln zł. Z tej kwoty 2,2 mln zł przeznaczono na obsługę techniczną Programu (w tym wynagrodzenia ekspertów dokonujących oceny merytorycznej wniosków).

W 2014 r., w ramach FIO, złożono 4213 ofert. Do dalszej oceny formalnej i merytorycznej przekazano ekspertom 4161 ofert. Spośród wszystkich złożonych ofert 307 zostało ocenionych negatywnie pod względem formalnym. Z przysługującego oferentom prawa do odwołania się od wyników oceny formalnej skorzystało 186 podmiotów. Uwzględniono 126 odwołania.

Spośród 4161 ofert przekazanych do oceny ekspertom:

- 3315 ofert znalazło się na liście ofert ocenionych merytorycznie pozytywnie,
- 846 ofert znalazło się na liście ofert ocenionych merytorycznie negatywnie.

Na listach rankingowych opublikowanych 30 maja 2014 r. wskazano do dofinansowania 813 ofert. Ponadto Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej korzystając z uprawnienia do zagospodarowania środków uwolnionych zdecydował o dofinansowaniu 53 ofert oraz o zwiększeniu dotacji w 17 przypadkach.

Spośród 866 ofert przeznaczonych do dofinansowania ostatecznie dotacje przekazano na realizację 847 projektów, 3 oferentów zrezygnowało z realizacji zadania już po przekazaniu środków, ostatecznie realizowane były 844 zadania.

W 2015 r. w ramach FIO, złożono 5661 ofert. Do dalszej oceny formalnej i merytorycznej przekazano ekspertom 5652 ofert. Spośród wszystkich złożonych ofert 498 zostało ocenionych negatywnie pod względem formalnym. Z przysługującego oferentom prawa do odwołania się od wyników oceny formalnej skorzystało 324 podmiotów. Uwzględniono 264 odwołania.

Spośród 5652 ofert przekazanych do oceny ekspertom:

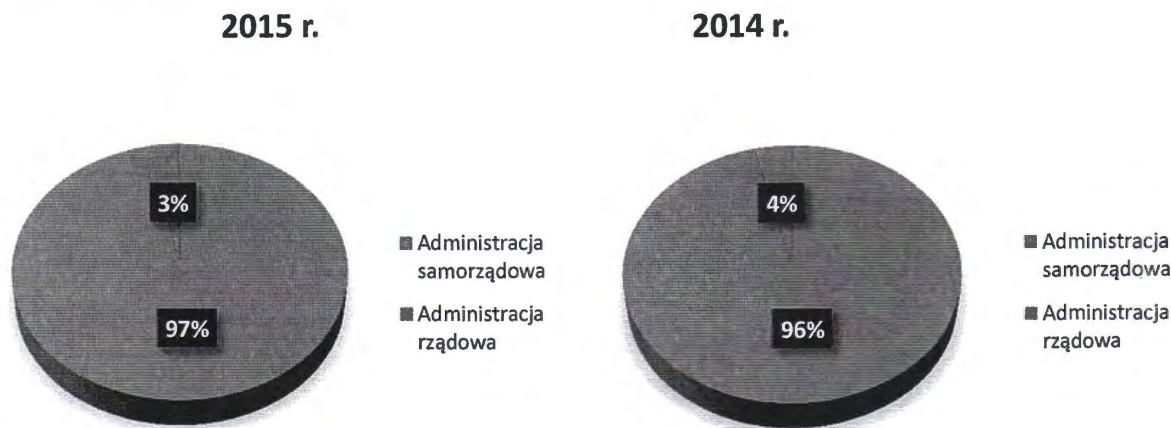
- 4075 ofert znalazło się na liście ofert ocenionych merytorycznie pozytywnie,
- 939 ofert znalazło się na liście ofert ocenionych merytorycznie negatywnie.

Na listach rankingowych opublikowanych 30 kwietnia 2015 r. wskazano do dofinansowania 624 oferty. Ponadto Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej korzystając z uprawnienia do zagospodarowania środków uwolnionych zdecydował o dofinansowaniu 23 ofert. W związku z rezygnacjami dofinansowano 637 ofert.

Inne tryby zlecania zadań publicznych

Spośród przebadanych organów **administracji publicznej** w **2014 r.** w **571** przypadkach zlecano realizację zadań publicznych w oparciu o przepisy ustaw innych niż UDPPiW. W **2015 r.** było to natomiast **578** urzędów¹¹.

Wykres 4. Liczba urzędów, które zlecały zadania publiczne w trybie innych ustaw

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Podmioty działające w sferze pożytku publicznego w **2014 r.** złożyły łącznie **16 393 ofert** oraz **11 699** zawartych umów na kwotę **1 341 055 504 zł** (z czego ze środków Unii Europejskiej **254 946 221 zł**). Natomiast w **2015 r.** było to **23 048 ofert**, podpisano natomiast **13 818** umów, na łączną kwotę **1 526 337 418 zł** (z czego **108 017 643 zł** ze środków Unii Europejskiej).

Porównując wysokość środków przekazanych przez administrację publiczną w latach 2006-2013 podmiotom trzeciego sektora w wyniku tzw. innych trybów można zauważyć, że rekordowym był 2007 r., kiedy to urzędy administracji publicznej przekazały organizacjom pozarządowym **3 860 976 130 zł**. Wzrost kwoty środków przekazanych w 2007 r. podmiotom

¹¹ Zlecając realizację zadań publicznych w innym niż określonym w UDPPiW trybie organy administracji publicznej korzystały najczęściej z przepisów: ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej; ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, uchwały jednostki samorządu terytorialnego wydanej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych; W mniejszym stopniu wykorzystywały przepisy: ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

działającym w sferze pożytku publicznego, prawdopodobnie spowodowany był kończąca się pierwszą perspektywą programowania funduszy europejskich. W 2009 r. po raz pierwszy administracja samorządowa, korzystając z przepisów ustaw innych niż UDPPiW, przekazała organizacjom pozarządowym łącznie kwotę większą niż administracja rządowa.

W 2015 r. przypadku zlecenia zadań w tzw. innych trybach 60% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych – w 2014 r. było to 71%. Przeciętna wartość jednej dotacji wyniosła przeszło 110 460 zł w 2015 r. oraz 114 630 zł w roku 2014. W porównaniu z otwartym konkursem ofert, stwierdzić można, iż średnia wartość uzyskanych dotacji jest wyższa w sytuacji, w której podstawą zlecenia zadania nie jest UDPPiW. Jednocześnie poziom uzyskanych dotacji w ramach konkursów ogłoszonych na podstawie UDPPiW w 2015 r. przewyższył te zlecone w tzw. innych trybach (2015 r. - 69% UDPPiW i 60% inne tryby; 2014 r. – 80% UDPPiW i 71% inne tryby).

W 2014 i 2015 r. **administracja rządowa** zlecała organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych nie tylko w oparciu o przepisy UDPPiW .

W związku ze zlecaniem realizacji zadań publicznych w innych niż otwarty konkurs ofert trybach, organy administracji rządowej otrzymały w **2014 r.** łącznie **8 229 ofert**. Na ich podstawie zawarto **5 527 umów**, których łączna wartość wyniosła **507 155 377 zł** (z czego ze środków Unii Europejskiej 124 434 326 zł). Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **91 760 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 67% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

W roku **2015 r.** było to **11 841 ofert**. Na ich podstawie zawarto **6 752 umów** o wartości **756 781 960 zł** (z czego 92 644 824 zł ze środków Unii Europejskiej). Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **112 083 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert spośród wszystkich złożonych 57% ofert zostało dofinansowanych.

Rekordowym pod względem wysokości przekazanych środków na gruncie przepisów innych niż UDPPiW był 2007 r. Administracja rządowa przekazała wtedy organizacjom pozarządowym ponad 3,5 mld zł. W 2008 r. kwota ta była znacznie niższa i wyniosła niecały miliard zł, a w 2009 r. wróciła do poziomu z lat 2004-2006 i wyniosła ok. 300 mln zł. Wysokość środków przekazanych w latach 2010-2013 porównywalna była do poziomu z lat 2004-2006. Kwoty te wzrosły w latach 2014 – 2015.

Poza powszechnie stosowanym trybem konkursowym określonym w przepisach UDPPiW **jednostki samorządu terytorialnego** decydowały się również na zlecenie zadań publicznych na gruncie innych aktów prawnych .

Wszystkie badane jednostki samorządu terytorialnego otrzymały w **2014 r. 8 164 ofert**. Na ich podstawie zawarto **6 172 umów** na kwotę **833 900 127 zł** (z czego ze środków Unii Europejskiej 130 511 895 zł). Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **135 110 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 76% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

W **2015 r.** od podmiotów działających w sferze pożytku publicznego wpłynęło **11 207 ofert**, na podstawie których zawarto **7 066 umów**, na łączną kwotę **769 555 458 zł** (w tym 15 372 819 zł ze środków Unii Europejskiej). Średnia wartość przekazanej dotacji wyniosła **108 910 zł**. W przypadku zlecenia zadań w otwartym konkursie ofert 63% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych.

Wykres 5. Liczba umów zawartych przez urzędy administracji publicznej w latach 2014 – 2015 w trybie innych ustaw (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Pozostałe formy współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

Oferty wspólne w ramach otwartych konkursów ofert

Spośród przebadanych organów administracji publicznej, zlecających zadania w 2015 r. w trybie otwartego konkursu ofert, tylko do 93 (4%) wpłynęły oferty wspólne, o których mowa w art. 14 ust. 2 UDPPiW. W 2014 r. oferty wpłynęły do 106 organów administracji publicznej (5%). Liczba ofert wspólnych w otwartych konkursach ofert wyniosła 522 w 2014 r. i 499 w 2015 r.

W 2014 i 2015 r. 11 (35% w 2015 r. i 19% w 2014 r.) spośród organów **administracji rządowej**, które prowadziły współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, otrzymywało oferty wspólne. W przypadku **administracji samorządowej** w 2015 r. niespełna 3% samorządów otrzymało oferty wspólne przygotowane w odpowiedzi na otwarte konkursy ofert. W 2014 r. było to 4%.

Wniosek o realizację zadania publicznego z własnej inicjatywy

Co czwarty przebadany organ administracji publicznej, deklarujący współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi otrzymał w 2014 r., od podmiotów działających w sferze pożytku publicznego wniosek złożony na podstawie art. 12 ust. 1 UDPPiW. W 2015 r. był to co piąty organ. W przypadku administracji rządowej było to 14% w 2014 r. i 32% w 2015 r., natomiast samorządowej 25% w 2014 r. oraz 19% w 2015 r.

Łącznie organy administracji publicznej w 2014 r. w wyniku wniosków zgłoszonych z własnej inicjatywy przez organizacje pozarządowe lub inne podmioty prowadzących działalność pożytku publicznego ogłosiły 875 konkursów, z czego na administrację rządową przypadało 9 konkursów, a na samorządową 866 konkursów. W 2015 r. było to 678 konkursów na realizację zadań publicznych, z czego administracja rządowa ogłosiła 2 konkursy, natomiast administracja samorządowa 676 konkursów.

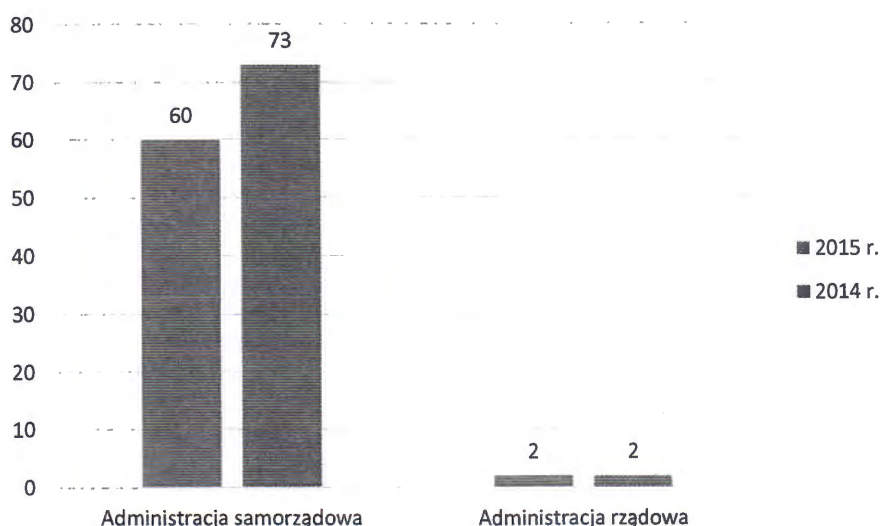
Zlecanie zadań na podstawie art. 16 ust. 7 UDPPiW (regranting)

W 2014 r. 75 organów, czyli 3% wszystkich organów administracji publicznej prowadzących współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi zlecając zadania publiczne skorzystało z tzw. regrantingu uregulowanego w art. 16 ust. 7 UDPPiW. W 2015 r. były to 62

(3%) organy administracji publicznej prowadzących współpracę finansową. Dzięki temu przystępujące do takich umów organizacje pozarządowe miały możliwość przekazania realizacji zadania publicznego innym podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego były to 73 jednostki w 2014 r. i 60 jednostek w 2015 r. Spośród objętych badaniem organów administracji rządowej w 2014 r. tylko 2 urzędy zlecały zadania publiczne zastosowały regranting. W 2015 r. wartość ta nie uległa zmianie.

Wykres 6. Liczba urzędów, które zlecały realizację zadań publicznych korzystając formuły regrantingu w latach 2014 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2015 r. najczęściej z tej formy współpracy finansowej korzystały urzędy z województwa pomorskiego i śląskiego – 10 urzędów w każdym z tych województw. Natomiast najrzadziej korzystały urzędy w województwie świętokrzyskim (1) i wielkopolskim (1). W województwach dolnośląskim i opolskim żaden z urzędów nie zdecydował się na zastosowanie regrantingu.

Tabela 7. Urzędy, które zlecały realizację zadań publicznych korzystając z formuły regrantingu w 2015 r.

Województwo	liczba urzędów
dolnośląskie	0
kujawsko-pomorskie	2
lubelskie	6
lubuskie	2

łódzkie	3
małopolskie	4
mazowieckie	6
opolskie	0
podkarpackie	6
podlaskie	2
pomorskie	10
śląskie	10
świętokrzyskie	1
warmińsko-mazurskie	5
wielkopolskie	1
zachodniopomorskie	4
RAZEM	62

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Pożyczki, poręczenia, gwarancje, dotacje inwestycyjne

W 2014 r. organy administracji publicznej udzieliły 313 pożyczek na kwotę 9 401 613 zł oraz wystawiły 3 gwarancję i 26 poręczeń organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego. W liczbie tej mieszczą się jedynie jednostki samorządu terytorialnego.

W 2015 r. natomiast 68 organów administracji publicznej zadeklarowało, że udzieliło 102 pożyczek na kwotę 4 426 034 zł oraz wystawiło 1 gwarancję i 8 poręczeń organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego. W liczbie tej również mieszczą się jedynie jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 8. Informacje nt. pożyczek, gwarancji i poręczeń udzielonych w latach 2014 - 2015

Administracja samorządowa	liczba urzędów udzielających pożyczek, poręczeń, gwarancji	liczba pożyczek	liczba gwarancji	liczba poręczeń	kwota pożyczek
2015	68	102	1	8	4 426 034,00 zł
2014	131	313	3	26	9 401 613,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2015 r. najczęściej pożyczki były stosowane w województwie warmińsko-mazurskim oraz śląskim. Najrzadziej natomiast w województwie mazowieckim, podkarpackim i podlaskim. Średnia wartość pożyczki wyniosła ponad 43 tys. zł. w 2015 r. oraz 30 037 zł w 2014 r.

Tabela 9. Informacja nt. pożyczek, gwarancji i poręczeń udzielonych w 2015 r. w podziale na województwa

Województwo	liczba urzędów udzielających pożyczek, poręczeń, gwarancji	liczba pożyczek	liczba gwarancji	liczba poręczeń	kwota pożyczek	średnia wartość pożyczki
dolnośląskie	3	4	0	0	115 868,00 zł	28 967,00 zł
kujawsko-pomorskie	5	5	0	1	107 000,00 zł	21 400,00 zł
lubelskie	6	10	0	0	269 382,00 zł	26 938,20 zł
lubuskie	2	6	0	0	61 387,00 zł	10 231,17 zł
łódzkie	0	0	0	0	- zł	- zł
małopolskie	10	11	1	1	420 682,00 zł	38 243,82 zł
mazowieckie	2	1	0	2	18 418,00 zł	18 418,00 zł
opolskie	2	2	0	0	96 500,00 zł	48 250,00 zł
podkarpackie	1	1	0	0	29 883,00 zł	29 883,00 zł
podlaskie	1	1	0	0	26 150,00 zł	26 150,00 zł
pomorskie	6	9	0	2	1 392 400,00 zł	154 711,11 zł
śląskie	10	16	0	0	881 576,00 zł	55 098,50 zł
świętokrzyskie	4	5	0	0	104 455,00 zł	20 891,00 zł
warmińsko-mazurskie	5	17	0	0	347 858,00 zł	20 462,24 zł
wielkopolskie	4	4	0	0	169 682,00 zł	42 420,50 zł
zachodniopomorskie	7	10	0	2	384 793,00 zł	38 479,30 zł
RAZEM	68	102	1	8	4 426 034,00 zł	43 392,49 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2015 r. w administracji samorządowej udzielono tylko 1 gwarancji. Miało to miejsce w województwie małopolskim. Zdecydowanie najczęściej jednostki samorządu terytorialnego stosowały poręczenia. Jednakże stanowiły one zdecydowaną mniejszość w porównaniu z liczbą udzielonych pożyczek.

Zgodnie z art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne, związane z realizacją zadań tej jednostki, a także na dofinansowanie inwestycji związanych

z realizacją tych zadań. Zaledwie 5% objętych badaniem jednostek samorządu terytorialnego udzieliło w 2015 r. dofinansowania inwestycji związanych z realizacją zadań tej jednostki. Najwięcej urzędów mieściło się na terenie województwa śląskiego – 16, najmniej w województwie podlaskim – 2.

W 2014 r. było to 3% jednostek samorządu terytorialnego objętych badaniem.

Tabela 10. Dane dotyczące przekazywania środków na dotacje inwestycyjne w 2015 r.

Województwo	liczba urzędów przekazujących dotacje na dofinansowanie inwestycji	łączna wysokość przekazanych środków	odsetek urzędów, które przekazywały środki
dolnośląskie	11	2 499 373,00 zł	6%
kujawsko-pomorskie	7	1 055 724,00 zł	5%
lubelskie	9	1 713 660,00 zł	4%
lubuskie	3	543 476,00 zł	4%
łódzkie	8	694 500,00 zł	5%
małopolskie	7	652 353,00 zł	4%
mazowieckie	7	731 883,00 zł	3%
opolskie	6	764 674,00 zł	8%
podkarpackie	5	83 000,00 zł	3%
podlaskie	2	10 600,00 zł	2%
pomorskie	6	1 575 563,00 zł	5%
śląskie	16	3 316 017,00 zł	9%
świętokrzyskie	4	481 410,00 zł	4%
warmińsko-mazurskie	3	196 133,00 zł	2%
wielkopolskie	13	577 238,00 zł	6%
zachodniopomorskie	9	1 119 547,00 zł	8%
RAZEM	116	16 015 151,00 zł	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Klauzule społeczne

Klauzule społeczne to regulacje pozwalające na ograniczenie kręgu podmiotów uczestniczących w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego do podmiotów spełniających konkretne warunki określone w art. 22 ust. 2 lub art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych.

W 2014 r. jedynie 7% organów administracji publicznej wykorzystywało klauzule społeczne, w 2015 r. było to 6% organów. Zdecydowanie mniej jednostek samorządu terytorialnego

(w 2014 i 2015 r. 6%) niż administracji rządowej (34% w 2014 r., 69% w 2015 r.) wykorzystuje ten mechanizm.

Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych

Administracja publiczna w 2014 i 2015 r. najczęściej zlecała zadania organizacjom pozarządowym w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Z perspektywy samorządu terytorialnego sfery te były analogiczne. Natomiast administracja rządowa najczęściej zlecała zadania z zakresu działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży, nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania (lata 2014 - 2015) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (2015 r.).

Tabela 11. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych w 2015 r.

Sfery pożytku publicznego	Administracja publiczna ogółem	Administracja rządowa	Administracja samorządowa
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	29,3%	54,8%	29,0%
wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej;	8,6%	12,9%	8,6%
udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa;	5,3%	9,7%	5,2%
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	7,0%	29,0%	6,7%
działalność charytatywna;	2,7%	0,0%	2,8%
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	18,7%	22,6%	18,7%
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	3,6%	35,5%	3,2%
działalność na rzecz integracji cudzoziemców;	0,4%	9,7%	0,3%
ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638);	24,9%	25,8%	24,9%
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	31,0%	19,4%	31,1%

promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	2,6%	6,5%	2,5%
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	0,7%	3,2%	0,6%
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	16,9%	12,9%	17,0%
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	2,4%	9,7%	2,3%
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	0,5%	6,5%	0,5%
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	12,7%	19,4%	12,6%
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	18,4%	54,8%	17,9%
działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży;	31,8%	61,3%	31,4%
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	48,2%	35,5%	48,4%
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;	87,0%	25,8%	87,8%
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	12,3%	9,7%	12,4%
turystyka i krajoznawstwo;	22,2%	16,1%	22,3%
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	7,0%	19,4%	6,9%
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	0,5%	3,2%	0,5%
upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji;	1,1%	9,7%	1,0%
udzielanie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego;	1,7%	6,5%	1,7%
ratownictwo i ochrona ludności;	8,8%	45,2%	8,4%
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	0,4%	9,7%	0,3%
upowszechnianie i ochrona praw konsumentów;	0,7%	3,2%	0,6%
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	3,5%	9,7%	3,4%
promocja i organizacja wolontariatu;	6,2%	22,6%	6,0%
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	0,5%	9,7%	0,4%
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	1,9%	3,2%	1,9%
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	0,7%	12,9%	0,5%
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;	3,4%	3,2%	3,4%
przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;	29,3%	29,0%	29,3%
rewitalizacja	0,6%	3,2%	0,6%
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a UDPPiW	5,9%	9,7%	5,8%

Tabela 12. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych w 2014 r.

Sfery pożytku publicznego	Administracja publiczna ogółem	Administracja rządowa	Administracja samorządowa
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	29,0%	33,3%	28,9%
wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej;	8,4%	5,9%	8,4%
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	7,3%	21,6%	7,0%
działalność charytatywna;	3,2%	5,9%	3,2%
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	18,2%	19,6%	18,2%
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	3,3%	23,5%	2,9%
ochrona i promocja zdrowia;	31,7%	27,5%	31,8%
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	29,6%	19,6%	29,8%
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	2,6%	3,9%	2,6%
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	0,6%	2,0%	0,6%
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	15,2%	3,9%	15,5%
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	2,5%	5,9%	2,4%
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	0,5%	2,0%	0,5%
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	10,8%	7,8%	10,9%
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	18,7%	43,1%	18,2%
wypoczynek dzieci i młodzieży;	30,6%	43,1%	30,3%
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	47,0%	23,5%	47,5%
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	87,5%	15,7%	89,1%
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	11,2%	7,8%	11,3%
turystyka i krajoznawstwo;	21,9%	7,8%	22,2%
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	6,8%	21,6%	6,4%
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	0,5%	7,8%	0,3%
upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji;	1,1%	7,8%	0,9%
ratownictwo i ochrona ludności;	9,0%	25,5%	8,7%
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	0,7%	5,9%	0,6%
upowszechnianie i ochrona praw konsumentów;	0,6%	3,9%	0,5%
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami;	3,6%	5,9%	3,5%
promocja i organizacja wolontariatu;	6,8%	11,8%	6,7%

pomoc Polonii i Polakom za granicą;	0,6%	7,8%	0,4%
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	1,6%	3,9%	1,5%
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	0,6%	5,9%	0,4%
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;	3,7%	2,0%	3,7%
przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;	28,7%	21,6%	28,8%
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32 UDPPiW.	5,6%	3,9%	5,6%

Współpraca pozafinansowa administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego

Oprócz transferu środków finansowych, współpracy towarzyszy również wymiana m.in. wiedzy i doświadczeń. Współpraca pozafinansowa to wykorzystywanie zasobów będących w dyspozycji obu sektorów: pozarządowego i administracji publicznej. To dzięki takiej współpracy w sposób efektywny realizowane są działania skierowane wprost do obywateli.

Program współpracy

UDPPiW (art. 5a), przewiduje, że organy stanowiące jednostki samorządu terytorialnego (rada gminy, rada powiatu i sejmiki wojewódzkie) mają za zadanie uchwalenie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Taki program powinna posiadać każda gmina, powiat i województwo. Do 31 maja każdego roku musi być również opublikowane sprawozdanie za poprzedni rok realizacji takiego programu.

Program współpracy zakłada różnorodne formy współpracy, a nie jedynie zlecenie realizacji zadań publicznych. UDPPiW zawiera główne elementy programu, którego przebieg powinien być efektem współdziałania dwóch podmiotów: właściwej jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych działających na jej obszarze.

Dodatkowo ustawodawca nadmienia, iż roczny lub wieloletni program, ale nie dłuższy niż 5 lat, współpracy z organizacjami pozarządowymi tworzy również organ administracji rządowej. W przypadku administracji rządowej sprawozdanie za dany rok realizacji programu publikowane jest w Biuletynie Informacji Publicznej do 30 kwietnia każdego roku.

Dane z 2015 r. wskazują, że 86% (2 310) jednostek samorządu terytorialnego posiada roczny program współpracy, natomiast w 17% (446) jednostek samorządu terytorialnego obowiązywał program wieloletni.

Tabela 13. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które posiadały roczny program współpracy z sektorem pozarządowym w latach 2008-2015¹²

	2008r.	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Urzędy marszałkowskie	100%	93%	100%	83%	93,75%	93,75%	94%	94%
Miasta na prawach powiatu	100%	100%	90%	97%	95,40%	92,60%	97%	97%
Starostwa powiatowe	92%	94%	96%	87%	90,30%	90,80%	90%	91%
Gminy	84%	86%	87%	88%	86,40%	83,70%	85%	86%

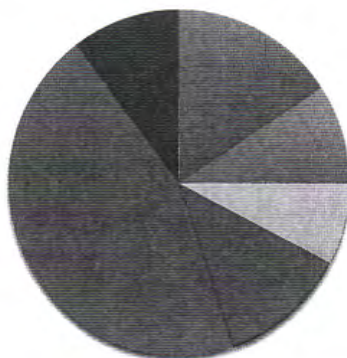
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

W 2010 r. 88% jednostek samorządu terytorialnego posiadało roczny lub wieloletni program współpracy. W 2011 r. nastąpił spadek liczby jednostek samorządu terytorialnego, które uchwałyły roczny program współpracy o 3%. W przypadku niecałych 17% obowiązywał program wieloletni, co stanowi przyrost o 2 % wobec roku 2010. 2012 r. przyniósł kolejne zmiany w liczbie uchwalonych wieloletnich programów współpracy w administracji samorządowej – 21%). Natomiast 87% jednostek samorządu terytorialnego posiadało uchwalony program roczny (2013 r.). W roku 2015 r. wieloletni program współpracy obowiązywał w 17% organów administracji rządowej. W roku 2014 było to zaledwie 5% organów¹³. Roczne programy współpracy w 2014 r. uchwalono w 7 organach administracji rządowej. W 2015 r. było to 6 organów. Jak główną przesłankę braku uchwalenia programu współpracy wskazywano najczęściej zbyt mały zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

¹² Odsetek urzędów podany na podstawie stopy zwrotu ankiet oraz udzielenia odpowiedzi twierdzącej na zadane pytanie.

¹³ Odsetek urzędów podany na podstawie stopy zwrotu ankiet oraz udzielenia odpowiedzi twierdzącej na zadane pytanie.

Wykres 7. Przyczyny nieuchwalenia rocznego programu współpracy na 2015 r.

- dokument został przygotowany, ale nie przeszedł głosowania przez właściwy organ
- ze względu na ograniczony zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi lub podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- ze względu na brak organizacji pozarządowych lub podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, działających w zakresie kompetencji urzędu
- ponieważ zadania publiczne są realizowane przez zakup usług na zasadach przepisów innych ustaw
- ze względu na brak zainteresowania ze strony sektora pozarządowego współpracą z urzędem
- ponieważ w urzędzie obowiązywał wieloletni program współpracy
- Inne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Dobra praktyka – Program współpracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na lata 2015 – 2017

Program współpracy to dokument, który określa politykę realizowaną przez organ administracji publicznej wobec sektora pozarządowego, podmiotów kościelnych jak i związków wyznaniowych.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jako pierwszy urząd administracji rządowej podjęło się opracowania resortowego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, procedując w partnerstwie publiczno-społecznym.

Za przygotowanie projektu Programu współpracy w ówczesnym Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej odpowiedzialny był *Zespół do spraw opracowania Programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej na lata 2015-2017 z organizacjami pozarządowymi*, powołany Zarządzeniem nr 33 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21

listopada 2013 r. w sprawie powołania zespołu do spraw opracowania Programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej na lata 2015-2017 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. Urz. MPiPS poz. 34)

Celem Programu jest stworzenie i wdrożenie systemowych rozwiązań umożliwiających aktywny udział organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w planowaniu, realizacji i monitorowaniu polityk publicznych Ministerstwa na określonych zasadach i formach partnerstwa publiczno-społecznego.

Najważniejszymi elementami dokumentu są priorytetowe zadania publiczne podejmowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, tj. flagowe działania za pomocą których MRPiPS współpracuje z sektorem pozarządowym, m.in. programy Ministra, zasady konsultacji, integracja ciał opiniodawczo-doradczych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które będą równocześnie narzędziem realizacji Programu. Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy za 2015 r. zostało przygotowane i opublikowane na stronie MRPiPS w czerwcu 2016 r.

Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy)

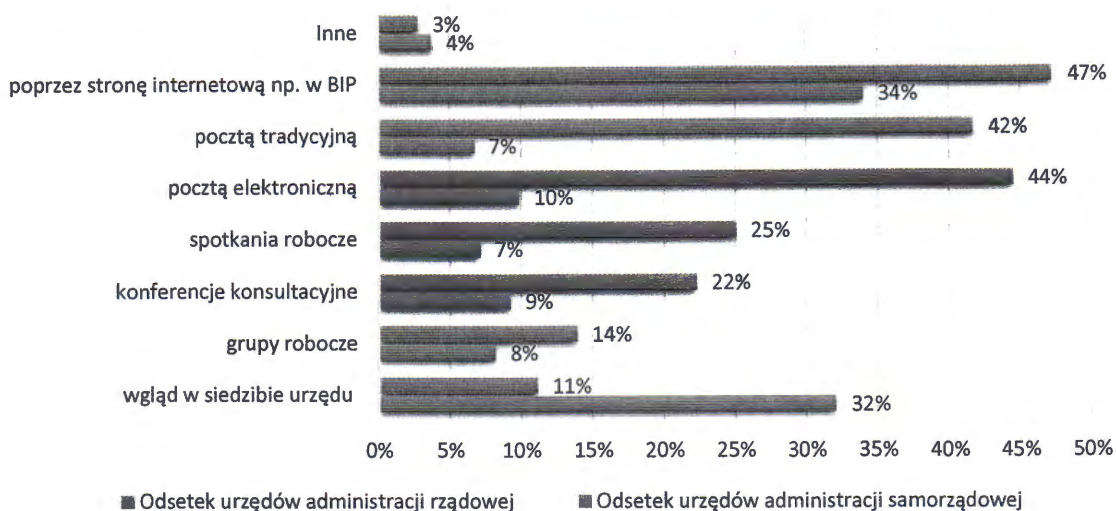
W 2014 r. 1288 urzędów skonsultowało 4913 projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych z organizacjami, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego. W 2015 r. było to natomiast 1159 organów administracji publicznej. Skonsultowanych z organizacjami pozarządowymi zostało 9105 dokumentów.

W 2015 r. w 1406 organach administracji publicznej wyznaczono osobę lub jednostką organizacyjną odpowiedzialną za prowadzenie lub organizowanie konsultacji społecznych (1387 jednostek samorządu terytorialnego i 19 urzędów administracji rządowej).

Organy administracji rządowej, częściej niż administracja samorządowa, konsultowały dokumenty poprzez przesłanie projektu drogą elektroniczną z prośbą o zaopiniowanie. Częściej, w ramach konsultacji, organizowały konferencje. Administracja rządowa najrzadziej stosowała udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie urzędu. Ta forma była natomiast dość często stosowana przez jednostki samorządu terytorialnego. Jedną z najpopularniejszych

metod konsultacji w administracji publicznej jest nadal dostęp do projektu na stronie internetowej (w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej).

Wykres 8. Formy prowadzenia konsultacji przez urzędy administracji publicznej w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2015 r. w 922 organach administracji publicznej (18 administracji rządowej oraz 904 jednostkach samorządu terytorialnego) udokumentowano konsultacje projektów aktów normatywnych, prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych w postaci sprawozdania z ich trybu, przebiegu oraz rezultatu. Warto zauważyć, że w 2013 r. 391 organów administracji publicznej dokumentowało takie działania. W przypadku administracji rządowej wzrost wyniósł 50%, a w administracji samorządowej aż 139%.

W 2015 r. w 1522 jednostkach samorządu terytorialnego obowiązywała uchwała o sposobie konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z Radami Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi lub podmiotami prowadzącym działalność pożytku publicznego.

Wśród pozostałych form współpracy pozafinansowej urzędy administracji publicznej najczęściej angażowały się we wzajemną wymianę informacji o planowanych kierunkach działalności z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. W 2014 r. było to 58% urzędów, w 2015 r. 59% urzędów. Równie dużo urzędów współpracowało poprzez wspólne planowanie i realizację przedsięwzięć takich jak konferencje, szkolenia, opiniowanie ofert, ocenę realizacji

programów itp., odpowiednio w 2014 i 2015 r. 52% i 51%. Najmniej urzędów współpracowało z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w celu wspólnej realizacji projektu partnerskiego. W 2014 r. było to 11% urzędów, w 2015 r. 10%.

Zespoły doradcze i inicjatywne

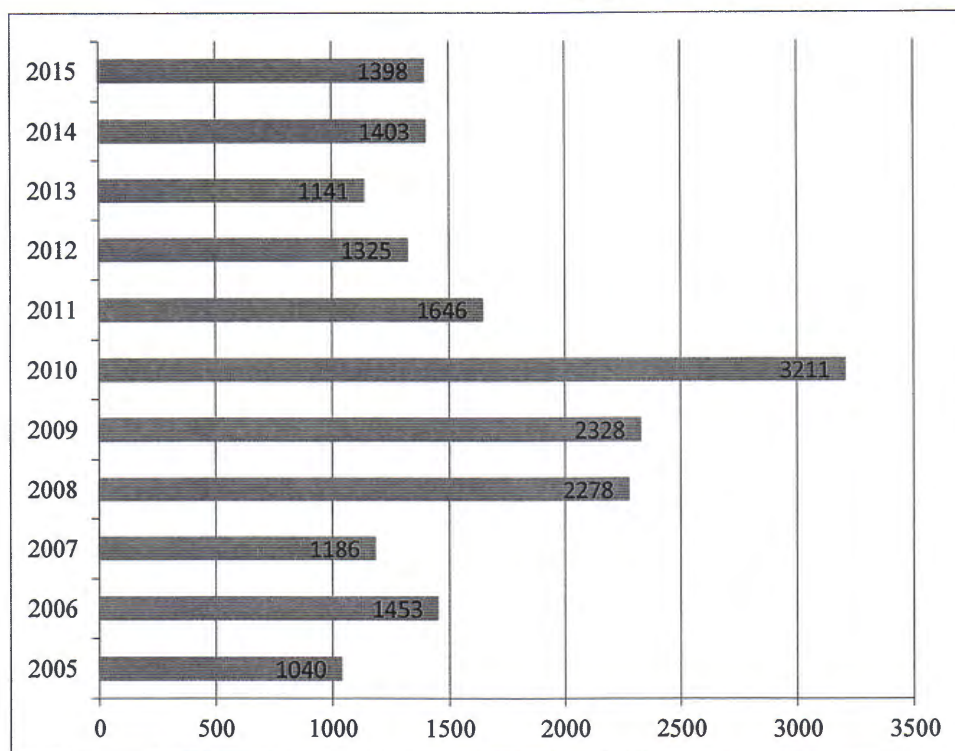
W 2015 r. zespoły doradcze i inicjatywne działały przy **394 organach administracji publicznej** tj. 15% (w tym 1313 przy jednostkach samorządu terytorialnego, 85 przy organach administracji rządowej). Jednocześnie przy urzędach administracji rządowej funkcjonowało średnio więcej zespołów w przeliczeniu na jeden urząd niż przy jednostkach samorządu terytorialnego. W przypadku administracji rządowej zaobserwowano wzrost średniej.

Tabela 14. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej w 2015 r. wraz podaniem średniej liczby zespołów w przeliczeniu na jeden urząd

	Suma zespołów doradczych i inicjatywnych	Średnia liczba zespołów doradczych i inicjatywnych przypadających na jeden urząd
Administracja rządowa	85	4,7
Administracja samorządowa	1313	3,5
Administracja publiczna ogółem	1398	3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.

Wykres 9. Liczba zespołów doradczych i inicjatyw funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Gminne, Powiatowe, Wojewódzkie Rady Działalności Pożytku Publicznego

W 2015 r. przy 217 tj. 8% jednostek samorządu terytorialnego objętych badaniem funkcjonowała gminna, powiatowa lub wojewódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego. Dla porównania w 2014 r. rady funkcjonowały w 6% jednostek samorządu terytorialnego.

Jednocześnie dane z badania wskazują, że projekty aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych określonej w art. 4 UDPPiW konsultowało 170 jednostek samorządu terytorialnego tj. 78%, w których rada funkcjonowała.

Dobra praktyka – Rada Działalności Pożytku Publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego (RDPP) jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego powołanym na podstawie UDPPiW oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 października 2015 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. poz. 1706). Została powołana w odpowiedzi na potrzebę instytucjonalizacji i promowania idei dialogu

obywatelskiego. Jako organ opiniodawczo-doradczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, sytuując się obok Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych (obecnie Rady Dialogu Społecznego), Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu, RDPP stanowi ważną instytucję dialogu obywatelskiego w demokratycznym państwie prawnym.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego powołuje w skład Rady przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW. Rada składa się co najmniej z 20 członków, z czego przedstawiciele organizacji pozarządowych stanowić muszą co najmniej połowę jej składu. Szczegółowe wytyczne dotyczące organizacji i trybu działania Rady określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 października 2015 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego. Art. 35 ust. 2 UDPPiW ustanawia katalog zadań RDPP, do których w szczególności zaliczyć należy:

- wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy;
- wyrażanie opinii o projektach aktów prawnych oraz programach rządowych, związanych z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz działalnością pożytku publicznego oraz wolontariatu;
- udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi, lub podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 tej ustawy, związanych z działalnością pożytku publicznego;
- zbieranie i dokonywanie analizy informacji o prowadzonych kontrolach i ich skutkach;
- wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych, zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy oraz rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych;
- tworzenie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 tej ustawy, mechanizmów informowania o standardach prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz o stwierdzonych przypadkach naruszenia tych standardów;

- organizowanie wyborów przedstawicieli organizacji pozarządowych do składu komitetu monitorującego, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2016 poz. 217, z późn. zm.).

Kadencja Rady trwa 3 lata, z wyjątkiem pierwszej kadencji, która trwała 2 lata. V kadencja rozpoczęła się 8 października 2015 r.

Posiedzenia Rady odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące. Pracami Rady kieruje dwóch współprzewodniczących, którymi są wybrani spośród członków Rady. Rada może powoływać stałe oraz doraźne zespoły problemowe.

W 2014 r. odbyło się 5 posiedzeń plenarnych Rady i 4 spotkania pozarządowej strony Rady. Dodatkowo odbyło się ok. 47 spotkań Zespołów problemowych Rady.

W 2015 r. było to 6 posiedzeń plenarnych Rady Działalności Pożytku Publicznego IV i V kadencji, 22 spotkania zespołów problemowych. W 2015 r. odbyły się również 2 spotkania pozarządowej strony Rady IV kadencji z przedstawicielami organizacji pozarządowych.

Inicjatywa lokalna

W 2014 r. 160 jednostek samorządu terytorialnego (tj. 6%) prowadziło współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów UDPPiW w oparciu o inicjatywę lokalną. W 2015 r. było to 130 jednostek samorządu terytorialnego (tj. 5%).

W ramach inicjatywy lokalnej w 2014 r. zostało złożonych 1189 wniosków a w 2015 r. 1274 wnioski. Tym samym w porównaniu do 2013 r., w którym złożono 734 wnioski, nastąpił prawie dwukrotny wzrost. Nastąpił również wzrost liczby podpisanych umów odpowiednio 501 w 2013 r. 781 w 2014 r. i 845 umów w 2015 r. oraz łączna szacunkowa wartość inicjatyw lokalnych. W 2013 r. wyniosła ona 20 229 604 zł, w 2014 r. 21 428 782 zł, w 2015 r. było to natomiast 26 013 158 zł.

Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej w 2015 r. najczęściej dotyczyły: działań wspomagających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych (60% jednostek samorządu terytorialnego), działalności w sferze kultury fizycznej i turystyki (48%), edukacji, oświaty

i wychowania (29%). Najmniej umów zawarto w obszarach porządku i bezpieczeństwa publicznego (6%) oraz ochrony przyrody (15%). Podobnie sytuacja wyglądała w 2014 r.

Tabela 15. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów UDPPiW w ramach inicjatywy lokalnej w 2015 r.

Administracja samorządowa	Procent łącznie
Starostwo powiatowe	3%
Miasto na prawach powiatu	29%
Urząd gminy, urząd miasta, który nie jest miastem na prawach powiatu	5%

*Zródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.**

Wolontariat w administracji publicznej

Wg danych DPP w MRPiPS w 2015 r. 210 (tj. 8%) organów administracji publicznej zawarło porozumienie z wolontariuszami. Dla porównania w 2013 r. było to 13% urzędów. Spośród organów administracji rządowej 61% podjęło współpracę z wolontariuszami, natomiast spośród jednostek samorządu terytorialnego jedynie 7% korzystało z wolontariuszy. W ramach administracji rządowej dużą aktywnością wykazały się Ministerstwa, urzędy centralne wraz ze swoimi agencjami, jednostkami podległymi i nadzorowanymi, gdyż w 2015 r. 70% z nich zawarła porozumienie z wolontariuszami. W przypadku urzędów wojewódzkich oraz organów administracji zespolonej było to 50%. W administracji samorządowej wyróżniły się miasta na prawach powiatu. 47 % z nich zawarło porozumienia z wolontariuszami. Natomiast miało to miejsce tylko w 5% urzędów gmin i miast (w tym przypadku możliwe jest zaniżenie danych np. przez nieuwzględnienie przez urzędy krótkoterminowego wolontariatu na rzecz szkół gminnych lub innych podległych placówek).

Należy dodać, że w 2015 r. zawarto najwięcej porozumień wolontariackich od 2006 r. Więcej porozumień zawarto w jednostkach samorządu terytorialnego (6585 porozumień) niż w administracji rządowej (3600 porozumień). Najwięcej porozumień zawarto w Ministerstwach, urzędach centralnych wraz z ich agencjami, jednostkami podległymi i nadzorowanymi (3473 porozumienia), w miastach na prawach powiatu (3255 porozumień) oraz w urzędach gminy i miasta (2168 porozumień). Średnia liczba porozumień wyniosła

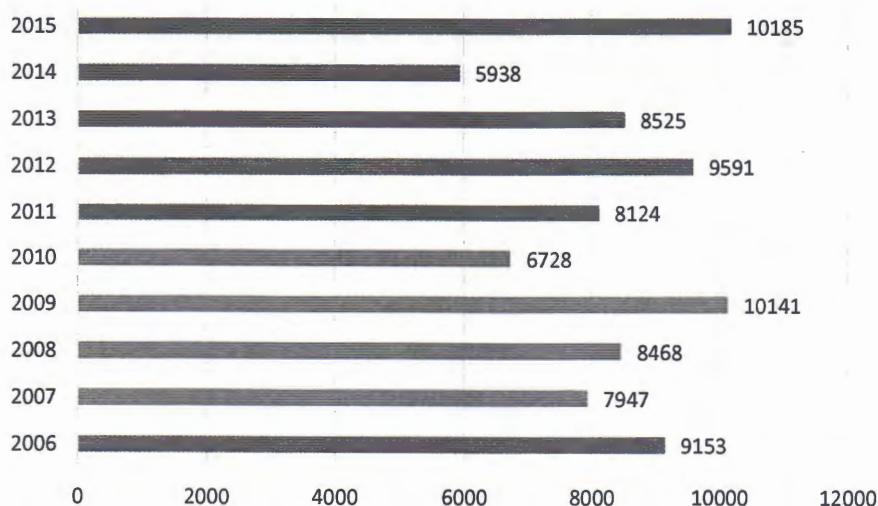
w 2014 r. 20 na urząd (21 w jednostkach samorządu terytorialnego i 17 w administracji rządowej) oraz w 2015 r. 49 na urząd (35 w jednostkach samorządu terytorialnego i 164 w administracji rządowej).

Tabela 16. Podstawowe dane nt. wolontariatu w administracji publicznej w 2015 r. – porównanie administracji samorządowej i administracji rządowej

	Administracja publiczna ogółem	Administracja rządowa	Administracja samorządowa
Odsetek urzędów, które w 2015r. zawarły porozumienia z wolontariuszami	8%	61%	7%
Liczba porozumień zawartych w 2015r.	10 185	3 600	6 585
w tym liczba porozumień zawartych na okres poniżej 30 dni	4 777	1 245	3 532
w tym liczba porozumień zawartych na okres powyżej 30 dni	5 408	2 355	3 053

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Wykres 10. Liczba porozumień podpisanych z wolontariuszami przez urzędy administracji publicznej w latach 2006 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Inne formy pozafinansowej współpracy administracji samorządowej i organizacji pozarządowych

Jednostki samorządu terytorialnego najczęściej współpracowały z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego realizując następujące działania:

- bezpłatne lub preferencyjne udostępnianie nieruchomości podmiotom innym niż organizacje pożytku publicznego,
- bezpłatne lub preferencyjne przekazanie nieruchomości,
- udostępnianie lub przekazywanie materiałów, sprzętu, urządzeń, pojazdów potrzebnych do wykonywania działalności statutowej organizacji,
- konsultacje telefoniczne,
- punkty poradnictwa dla organizacji,
- szkolenia,
- pomoc w zakładaniu organizacji pozarządowych,
- pomoc w nawiązaniu kontaktów krajowych i międzynarodowych,
- patronat członków kierownictwa urzędu lub kierowników jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych,
- promocja działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze,
- pomoc w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie.

Tabela 17. Inne formy współpracy pozafinansowej administracji samorządowej w latach 2014 – 2015

Forma wsparcia	Liczba urzędów w 2014 rok	Liczba urzędów 2015 rok
bezpłatne lub preferencyjne udostępnianie nieruchomości podmiotom innym niż organizacje pożytku publicznego	917	920
bezpłatne lub preferencyjne przekazanie nieruchomości	220	179
udostępnianie lub przekazywanie materiałów, sprzętu, urządzeń, pojazdów potrzebnych do wykonywania działalności statutowej organizacji	1160	1164
konsultacje telefoniczne	1209	1230
punkty poradnictwa dla organizacji	258	276
szkolenia	638	613
pomoc w zakładaniu organizacji pozarządowych	839	853
pomoc w nawiązaniu kontaktów krajowych i międzynarodowych	429	458
patronat członków kierownictwa urzędu lub kierowników jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych	746	749
promocja działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze	1345	1160
pomoc w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie	1357	1495
inne	121	112
urząd nie udzielał wsparcia organizacyjnego ani informacyjnego organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego	311	362

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MRPiPS Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata

Najczęściej administracja współpracowała z organizacjami pozarządowymi poprzez pomoc w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie. Popularne były również konsultacje telefoniczne, udostępnienie lub przekazywanie materiałów, urządzeń potrzebnych do wykonywania działalności statutowej organizacji oraz promocja działalności podmiotów działających w obszarze pożytku publicznego.

Najrzadziej współpraca dotyczyła bezpłatnego lub preferencyjnego przekazywania nieruchomości, prowadzenia punktów poradnictwa dla organizacji. Preferencje te były tożsame w 2014 i 2015 r.

1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego

Od 1 stycznia 2004 r. wprowadzono do polskiego systemu podatkowego instytucję 1%. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych mogą w zeznaniu rocznym przekazać na rzecz organizacji pożytku publicznego (opp) kwotę w wysokości nieprzekraczającej 1% należnego podatku.

Od 2008 r. (od rozliczeń za 2007 r.) zmianie uległ sposób przekazywania środków na rzecz opp. Podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej opp. W składanym zeznaniu wskazuje organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a przekazania 1% dokonują naczelnicy urzędów skarbowych.

Wniosek o przekazanie 1% należnego podatku jest integralną częścią zeznania podatkowego, w którym opodatkowanie następuje według:

- skali podatkowej (PIT-36, PIT-37),
- 19% stawki podatku od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej (PIT-36L),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, pożyczonych papierów wartościowych (sprzedaż krótka), pochodnych instrumentów finansowych oraz realizacji praw z nich wynikających, udziałów w spółkach mających osobowość prawną lub z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część (PIT-38),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych nabytych lub wybudowanych po dniu 31 grudnia 2008 r. (PIT-39),
- ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (PIT-28).

Tabela 18. Podstawowe dane dotyczące przekazywania 1 % podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2012 – 2015

	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba organizacji, które otrzymały środki z 1% podatku	6859	7110	7423	7888

Łączna kwota środków przekazanych na rzecz opp	459,4 mln zł	480,0 mln zł	511,0 mln zł	557,6 mln zł
Liczba podatników, którzy złożyli wnioski o przekazanie 1% podatku	11 165 578	11 537 414	12 034 000	12 457 000
Średnia kwota przekazana przez podatnika	41 zł	42 zł	42 zł	45 zł
Średnia kwota otrzymana przez opp	66,6 tys. zł	67,5 tys. zł	68,8 tys. zł	70,7 tys. zł
Odsetek wszystkich przekazanych środków z 1% podatku otrzymany przez 50 największych organizacji	55,1%	56,8%	57,3%	58,4%

Zródło: opracowanie własne na podstawie corocznych informacji Ministerstwa Finansów dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego.

Zgodnie z corocznie publikowanymi danymi MF w 2014 r. 7423, a w 2015 r. 7888 opp otrzymało środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z zeznań podatkowych odpowiednio za 2013 i 2014 r. W 2013 r. liczba ta wyniosła 7110. Wzrost liczby podmiotów, które otrzymały środki z 1% podatku w 2015 r. w porównaniu do 2013 r. wyniósł 10,9%

Łączna kwota 1% należnego podatku przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego wyniosła 511 mln zł w 2014 r. oraz 557,6 mln zł w 2015 r. i stanowiła 0,72% oraz 0,74% należnego podatku dochodowego.

Podatnicy składający zeznanie:

- PIT-36, PIT-36L i PIT-37 – przekazali w 2015 r. 537,6 mln zł, tj. 0,74 % (w 2014 r. 488 mln zł, tj. 0,72%) należnego podatku dochodowego obliczonego przy zastosowaniu skali podatkowej oraz według 19% stawki podatku od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej.
- PIT-38 – przekazali w 2015 r. 6,7 mln zł, tj. 0,80% (w 2014 r. 6,8 mln zł, tj. 0,81%) należnego podatku dochodowego wykazanego w tych zeznaniach.
- PIT-28 i PIT-39 – w 2015 r. 13,3 mln zł, co stanowiło 0,63% (w 2014 r. 11,8 mln zł, tj. 0,61%) należnego podatku dochodowego wykazanego w tych zeznaniach.

W 2014 r. liczba podatników, którzy w zeznaniach za 2013 r. złożyli wnioski o przekazanie 1% należnego podatku na rzecz opp wyniosła 12 034 tys., co stanowi 45% ogólnej liczby podatników. W 2015 r. liczba ta wyniosła natomiast 12 457 tys., co stanowi 47% ogólnej liczby podatników.

Liczba podatników (wnioskodawców), według poszczególnych zeznań przedstawia się następująco:

- 12,0 mln. osób, tj. 48% podatników rozliczających się na formularzu PIT-36, PIT-36L i PIT-37 oraz podatników, którym rocznego obliczenia podatku dokonali płatnicy w 2015 r. (w 2014 r. 11,6 mln, 46%),
- 0,1 mln. osób, tj. 31% podatników rozliczających się na formularzu PIT-38 w 2015 r. (w 2014 r. 0,1 mln, 32%),
- 0,4 mln osób, tj. 35% podatników rozliczających się na formularzach PIT-28 i PIT-39 w 2015 r.(w 2014 r. 0,3 mln, 32%)

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014 r. przeciętnie przekazali organizacjom pożytku publicznego kwotę 42 zł. Średnia kwota z zeznań w 2015 r. wzrosła i wyniosła 45 zł.

W 2014 r. jedna organizacja otrzymała średnio 68,8 tys. zł. W 2015 r. średnia wzrosła do 70,68 tys. zł. Należy jednak zaznaczyć, że pierwsza pod względem otrzymanych środków organizacja otrzymała w 2015 r. ponad 136 mln zł (w 2014 r. ponad 127 mln zł), ostatnia natomiast niecałe 1 zł. Ponadto 50 największych organizacji pod względem wysokości otrzymanych środków dostało 57,3 % całości przekazanych w 2014 r. środków z 1% podatku (293 mln zł na 511 mln zł). W 2015 r. wskaźnik ten wyniósł 58,4 % (325,7 mln zł, na 557,6 mln zł) (. Pokazuje to duże rozwarstwienie sektora organizacji pozarządowych

Tabela 19. Lista 50 pierwszych organizacji pod względem wysokości otrzymanych środków z 1% podatku w roku 2014

L.p	Numer KRS	Nazwa organizacji pożytku publicznego	Kwota w zł
1.	0000037904	FUNDACJA DZIECIOM "ZDAŻYĆ Z POMOCĄ"	127 036 846,65
2.	0000186434	FUNDACJA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "SŁONECZKO"	17 565 706,34
3.	0000270809	AVALON-BEZPOŚREDNIA POMOC NIEPEŁNOSPRAWNYM	11 580 035,09
4.	0000207472	FUNDACJA "ROSA"	8 725 398,97
5.	0000147428	FUNDACJA NASZA SZKOŁA	6 197 199,99
6.	0000050135	DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA ROZWOJU OCHRONY ZDROWIA	6 063 410,24
7.	0000270261	FUNDACJA STUDENCKA "MŁODZI-MŁODYM"	6 057 750,01
8.	0000174486	FUNDACJA ANNY DYMNEJ MIMO WSZYSTKO	5 222 930,29

9.	0000086210	FUNDACJA "NA RATUNEK DZIECIOM Z CHOROBA NOWOTWOROWA"	4 854 643,32
10.	0000083356	POLSKIE TOWARZYSTWO STWARDNIENIA ROZSIANEGO	4 398 916,63
11.	0000125054	FUNDACJA EWY BŁASZCZYK A KOGO	4 014 143,82
12.	0000266644	FUNDACJA SERCE DZIECKA IM. DINY RADZIWIŁŁOWEJ	3 769 120,54
13.	0000030897	FUNDACJA WIELKA ORKIESTRA ŚWIĄTECZNEJ POMOCY	3 662 962,70
14.	0000014124	FUNDACJA TVN NIE JESTEŚ SAM	3 623 409,02
15.	0000097123	FUNDACJA WARSZAWSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI	3 561 364,60
16.	0000069730	OGOLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY ZWIERZĄT OTOZ "ANIMALS"	3 515 643,92
17.	0000180402	FUNDACJA GREENPEACE POLSKA	3 480 276,37
18.	0000154454	TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI W POLSCE	3 161 517,93
19.	0000056901	STOWARZYSZENIE "SOS WIOSKI DZIECIĘCE W POLSCE"	3 148 209,97
20.	0000285433	FUNDACJA DZIECIOM "POMAGAJ"	3 118 298,89
21.	0000064892	POLSKIE TOWARZYSTWO WALKI Z MUKOWISCYDOZĄ	3 051 065,61
22.	0000031762	STOWARZYSZENIE RODZICOW NA RZECZ POMOCY SZKOŁOM "PRZYJAZNA SZKOŁA"	3 013 836,89
23.	0000097900	MATIO FUNDACJA POMOCY RODZINOM I CHORYM NA MUKOWISCYDOZĘ	3 004 926,75
24.	0000338878	DOBRO POWRACA-FUNDACJA NA RZECZ CHORYCH NA STWARDNIENIE ROZSIANE	2 971 037,28
25.	0000116212	ZWIĄZEK OCHOTNICZYCH STRAZY POŻARNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	2 953 467,32
26.	0000308316	FUNDACJA "ZŁOTOWIANKA"	2 639 505,58
27.	0000004522	LUBELSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI IM. MAŁEGO KSIĘCIA	2 620 558,77
28.	0000318482	AKADEMIA LIDEROW INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI FUNDACJA DR BOGUSŁAWA FEDERA	2 615 941,67
29.	0000249753	FUNDACJA "NASZE DZIECI" PRZYKLINICE ONKOLOGI I W INSTYTUCIE "POMNIK-CENTRUM ZDROWIA DZIECKA"	2 309 469,38
30.	0000248546	FUNDACJA ISKIERKA	2 129 576,49
31.	0000055578	FUNDACJA NA RZECZ CHORYCH NA SM IM. BŁ. ANIELI SALAWY	2 124 716,83
32.	0000127075	FUNDACJA "JAŚ I MAŁGOSIA"	2 028 783,33
33.	0000135274	MIĘDZYKRAJOWY RUCH NA RZECZ ZWIERZĄT - VIVA	2 002 594,19

34.	0000151511	FUNDACJA DZIECIOM Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM – AGNIESZKA	1 983 467,98
35.	0000198645	CARITAS POLSKA	1 972 645,58
36.	0000287982	FUNDACJA "WROCŁAWSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI"	1 777 870,22
37.	0000160673	FUNDACJA WWF POLSKA	1 767 151,18
38.	0000303590	FUNDACJA "POTRAFIĘ POMOC" NA RZECZ DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH Z WADAMI ROZWOJOWYMI	1 688 366,90
39.	0000265120	FUNDACJA PODKARPACKIE HOSPICJUM DLA DZIECI	1654586i52
40.	0000048149	TOWARZYSTWO PRZYJACIOŁ CHORYCH "HOSPICJUM IM. ŚW. ŁAZARZA"	1 614 715,08
41.	0000054086	TOWARZYSTWO OPIEKI NAD OCIEMNIAŁYMI	1 509 625,59
42.	0000024181	FUNDACJA "DR CLOWN"	1 486 843,07
43.	0000290273	FUNDACJA NA RZECZ DZIECI Z WADAMI SERCA "CORINFANTIS"	1 461 960,16
44.	0000135921	FUNDACJA POLSAT	1 461 544,37
45.	0000128832	FUNDACJA SPEŁNIONYCH MARZEN	1 439 373,76
46.	0000050905	STOWARZYSZENIE WIOSNA	1 425 595,76
47.	0000044542	STOWARZYSZENIE HOSPICJUM IM. ŚW. WAWRZYŃCA	1 423 831,07
48.	0000393013	FUNDACJA "TĘCZOWY PARASOL"	1 369 271,13
49.	0000288520	FUNDACJA "POMÓŻ IM" NA RZECZ DZIECI Z CHOROBYMI NOWOTWOROWYMI I HOSPICJUM DLA DZIECI	1 364 697,47
50.	0000248920	FUNDACJA "ROZSZCZEPOWE MARZENIA"	1 363 541,21
RAZEM			292 988 352,43

Tabela 20. Lista 50 pierwszych organizacji pod względem wysokości otrzymanych środków z 1% podatku w roku 2015

L.p.	Numer KRS	Nazwa organizacji pożytku publicznego	Kwota w zł
1.	0000037904	FUNDACJA DZIECIOM "ZDAŹYĆ Z POMOCĄ"	136 189 516,87
2.	0000186434	FUNDACJA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "SŁONECZKO"	20 716 552,76
3.	0000270809	AVALON - BEZPOŚREDNIA POMOC NIEPEŁNOSPRAWNYM	15 791 702,80
4.	0000207472	FUNDACJA "ROSA"	10392917,53
5.	0000270261	FUNDACJA STUDENCKA "MŁODZI-MŁODYM"	8 264 421,17
6.	0000050135	DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA ROZWOJU OCHRONY ZDROWIA	6 353 187,59
7.	0000174486	FUNDACJA ANNY DYMNEJ MIMO WSZYSTKO	5 327 369,42
8.	0000086210	FUNDACJA "NA RATUNEK DZIECIOM Z CHOROBYĄ NOWOTWOROWĄ"	5 168 613,46

9.	0000266644	FUNDACJA SERCE DZIECKA IM. DINY RADZIWIŁŁOWEJ	5 146 888,46
10.	0000091141	FUNDACJA "NASZA PRZYSZŁOŚĆ"	5 059 480,34
11.	0000083356	POLSKIE TOWARZYSTWO STWARDNIENIA ROZSIANEGO	4 142 424,23
12.	0000285433	FUNDACJA DZIECIOM "POMAGAJ"	4 132 302,39
13.	0000069730	OGOLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY ZWIERZĄT OTOZ "ANIMALS"	3 990 831,08
14.	0000338878	DOBRO POWRACA-FUNDACJA NA RZECZ CHORYCH NA STWARDNIENIE ROZSIANE	3 833 486,98
15.	0000249753	FUNDACJA "NASZE DZIECI" PRZY KLINICE ONKOLOGII W INSTYTUCIE "POMNIK-CENTRUM ZDROWIA DZIECKA"	3 821 918,67
16.	0000097123	FUNDACJA WARSZAWSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI	3 781 857,09
17.	0000125054	FUNDACJA EWY BŁASZCZYK A KOGO	3 725 469,18
18.	0000154454	TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI W POLSCE	3 526 765,02
19.	0000097900	MATIO FUNDACJA POMOCY RODZINOM I CHORYM NA MUKOWISCYDOZĘ	3 459 845,62
20.	0000147428	FUNDACJA NASZA SZKOŁA	3 436 913,49
21.	0000056901	STOWARZYSZENIE "SOS WIOSKI DZIECIĘCE W POLSCE"	3 315 766,82
22.	0000014124	FUNDACJA TVN NIE JESTEŚ SAM	3 248 354,33
23.	0000116212	ZWIĄZEK OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	3 233 457,49
24.	0000030897	FUNDACJA WIELKA ORKIESTRAŚWIĄTECZNEJ POMOCY	3 219 637,81
25.	0000151511	FUNDACJA DZIECIOM Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM-AGNIESZKA	3 177 402,57
26.	0000308316	FUNDACJA "ZŁOTOWIANKA"	3 043 288,32
27.	0000127075	FUNDACJA "JAŚ I MAŁGOSIA"	2 903 881,42
28.	0000064892	POLSKIE TOWARZYSTWO WALKI Z MUKOWISCYDOZĄ	2 861 724,91
29.	0000318482	AKADEMIA LIDERÓW INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI FUNDACJA DR BOGUSŁAWA FEDERA	2 830 981,44
30.	0000338389	FUNDACJA SEDEKA	2 555 104,24
31.	0000004522	LUBELSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI IM. MAŁEGO KSIĘCIA	2 538 034,37
32.	0000031762	STOWARZYSZENIE RODZICÓW NA RZECZ POMOCY SZKOŁOM "PRZYJAZNA SZKOŁA"	2 476 002,40
33.	0000287982	FUNDACJA "WROCŁAWSKIE HOSPICJUM DLA DZIECI"	2 411 501,34
34.	0000055578	FUNDACJA NA RZECZ CHORYCH NA SM IM. BŁ. ANIELI SALAWY	2 246 110,38
35.	0000248546	FUNDACJA ISKIERKA	2 152 433,01
36.	0000024181	FUNDACJA "DR CLOWN"	2 150 503,37

37.	0000135274	MIĘDZYNARODOWY RUCH NA RZECZ ZWIERZĄT - VIVA	2 070 397,41
38.	0000180402	FUNDACJA GREENPEACE POLSKA	1 964 414,40
39.	0000303590	FUNDACJA "POTRAFIĘ POMÓC" NA RZECZ DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH Z WADAMI ROZWOJOWYMI	1 951 187,56
40.	0000220518	CHRZEŚCIJANSKA SŁUŻBA CHARYTATYWNA	1 888 915,49
41.	0000321541	FUNDACJA NA RZECZ POMOCY DZIECIOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "NOWA NADZIEJA" Z SIEDZIBĄ W KALISZU	1 855 082,58
42.	0000160673	FUNDACJA WWF POLSKA	1 825 448,26
43.	0000217272	DZIEŁO POMOCY ŚW. OJCA PIO	1 752 606,10
44.	0000241411	STOWARZYSZENIE NA RZECZ DZIECI ZE ZŁOŻONĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ "POTRAFIĘ WIĘCEJ"	1 744 336,51
45.	0000070098	STOWARZYSZENIE NA TAK	1 725 475,31
46.	0000044542	STOWARZYSZENIE HOSPICJUM IM. ŚW. WAWRZYŃCA	1 698 925,98
47.	0000290273	FUNDACJA NA RZECZ DZIECI Z WADAMI SERCA "CORINFANTIS"	1 684 307,68
48.	0000048149	TOWARZYSTWO PRZYJACIOŁ CHORYCH "HOSPICJUM IM. ŚW. ŁAZARZA"	1 670 173,17
49.	0000265120	FUNDACJA PODKARPACKIE HOSPICJUM DLA DZIECI	1 617 015,05
50.	0000128832	FUNDACJA SPEŁNIONYCH MARZEŃ	1 598 352,78
RAZEM			325 673 286,65

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w rejestrze KRS zarejestrowanych było 8 987 podmiotów posiadających status organizacji pożytku publicznego (opp). Wśród nich dominowały organizacje posiadające formę prawną stowarzyszeń (5 537 podmioty, co stanowiło 61,61% ogółu opp) oraz fundacji (2 178 podmioty, co stanowiło ponad 24% ogółu opp). Jednym z uprawnień wynikających z UDPPiW jest możliwość otrzymywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Zgodnie z art. 27 ust. 2 UDPPiW otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Organizacje pożytku publicznego zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 234) wskazują w sprawozdaniu merytorycznym po 3 główne rodzaje działalności w ramach działalności nieodpłatnej pożytku publicznego i odpłatnej pożytku publicznego. Organizacje pożytku publicznego zgodnie z art.

20 ust. 1 pkt 1 UDPPiW prowadzą działalność pożytku publicznego, która powinna być zbieżna z ich działalnością statutową. W związku z powyższym środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych są wydatkowane głównie na prowadzoną działalność pożytku publicznego. Poniższa tabela zawiera informacje nt. wskazań dominujących sfer działalności pożytku publicznego wskazanych przez organizacje w sprawozdaniach merytorycznych za 2014 r.

Tabela 21. Sfery działalności pożytku publicznego wskazane jako dominujące przez opp w 2014 r.

Sfera działalności pożytku publicznego w 2014 roku	Liczba wskazań
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	2 863
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie	2 009
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	1 840
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	1 404
ochrona i promocja zdrowia	1 352
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób	1 231
działalność charytatywna	972
wypoczynek dzieci i młodzieży	637
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego	451
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	429
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	400
przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	375
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	351
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	324
turystyka i krajoznawstwo	320
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-32 UDPPiW	267
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnianie i ochrony praw dziecka	247
promocja i organizacja wolontariatu	232
ratownictwo i ochrona ludności	216
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami	191
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	130
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	112
upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji	107
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego	63
porządek i bezpieczeństwo publiczne	57

promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	54
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą	51
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych	45
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej	37
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn	30
pomoc Polonii i Polakom za granicą	24
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej	21
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą	12
upowszechnianie i ochrona praw konsumentów	11

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Cyklicznie badanie dotyczące współpracy finansowej i pozafinansowej organizacji pozarządowych i administracji publicznej prowadzone przez DPP w MRPiPS wskazuje, że wysokość środków przekazywanych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym zależy od intensywności pozyskiwania środków pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Najczęściej zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym odbywa się w oparciu o otwarty konkurs ofert. Zlecanie zadań organizacjom pozarządowym z wykorzystaniem innych wymienionych w UDPPiW instrumentów tj. regranting, tzw. małe granty, pożyczki, poręczenia, gwarancje, inicjatywa lokalna, dotacja inwestycyjna było wykorzystywane o wiele rzadziej. Świadczyć to może o słabej świadomości organów administracji publicznej (w szczególności jednostek samorządu terytorialnego) o istnieniu takiej ustawowej możliwości, czy też obawy o prawidłowość (pod względem prawnym, formalnym) przeprowadzenia takiej operacji.

Z danych pozyskiwanych przez DPP w MRPiPS, w ramach *Monitoringu współpracy...*, wynika, że w obszarach konsultowania przez administrację publiczną z organizacjami pozarządowymi projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych zauważalna jest tendencja wzrostowa.

Niezwykle istotnym dokumentem określającym zasady polityki realizowanej przez organ administracji publicznej wobec sektora pozarządowego jest program współpracy. Mimo ustawowego obowiązku nie wszystkie jednostki samorządu terytorialnego posiadały jedno- lub wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Najczęściej przedstawianym argumentem na usprawiedliwienie braku tego typu dokumentu był zbyt mały zakres współpracy z podmiotami III sektora.